PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VI - Štev. 214 (1902) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. TRST, torek 11. septembra 1951 Cena 20 lir

PROSLAVA DNEVA JUGOSLOVANSKE VOJNE MORNARICE V SPLITU

"Z italijanskim ljudstvom hočemo najboljše odnose,,

je poudaril maršal Tito v svojem govoru v Splitu, pri čemer je ostro odgovoril na žalitve jugoslovanske armade v rimskem vladnem listu «Popolo» - «Italijanski voditelji pa nočejo roke sprave; toda mi ne bomo nikoli popustili in pravimo: Svojega ne damo, njihovega pa ne zahtevamo»

(Od našega dopisnika)

SPLIT, 10. — Maršal Tito je danes izjavil, da si mora Jugoslavija zgraditi svojo vojno mornarico, da bi zaščitila svojo obalo pred napadalnimi aspiracijami, ki bi jo želele osvojiti.

«Ni vam potrebno mnogo misliti, kdo bi si jo hotel prisvojiti», je dejal maršal Tito v svojem govoru slušateljem in profesorjem Pomorske vojne akademije pri Splitu ob priliki proslave današnjega dneva jugoslovanske vojne mornarice. «Oni so tako na Vzhodu kakor na Zapadu. Poglejte samo kampanjo, ki jo vodijo proti naši državi v italijanskem tisku.

Kaj zahtevajo? Kaj hočejo?

Ne samo Trst in Istro, Reko, Pulj, Zadar, temveč tudi vso Dalmacijo bi oni hoteli. Oni sanjajo o njej, toda nikdar več je ne bodo zagrabili. Če pa bi vseeno nekoč prišli sem, jih bo doletela ista usoda, katero so tukaj doživeli italijanski in drugi napadalci v nedavni preteklosti.

Zato ustvarjamo našo vojno mornarico, zato, da bi branili te obale, da bi branili našo krasno deželo, naše divno morje. Zato in za nič drugega, ker mi nimamo nikakršnih napadalnih namenov in ne mislimo ogrožati niti najmanjši del ozemlja naših sosedov onstran Jadrana niti kogar koli drugega. To ni naš cilj in tudi ni nikoli bil, pa tudi danes ni in tudi ne bo. Ta naša tla hočemo braniti in jih bomo branili in jih ne bomo nikdar nikomur odstopili».

«Tovariši! Ko že govorimo o propagandi» — je nadaljeval maršal Tito — «mislim, da čisto, kakšne nesramne in ogabne laveste mečejo danes na našo državo. Ne samo na Vzhodu, temveč tudi v Italiji. Razni italijanski pisuni obrekujejo naše deželo, našo armado po ukazu svojih vrhovnih voditeljev na pobudo svoje vlade. Morošče ste slišali, da je celo uradno glasilo vladne demokristjanske stranke «Popolo» napisalo pred kratkim neverjetno žaljiv članek o naši državi in armadi, v katerem je klevetal naš armado na najbolj nesramen način. V tem članku je rečeno, da je neki fašistični polkovnik v svojem dnevniku napisal v dobi, ko je bil kot okupator v naši državi, kako so naši partizani ali kot jih on imenuje «banditi» in «horde» ubijali in sekali italijanske ujetnike na kose in jih metali psom. Kako in zakaj si je mogel izmisliti tako takšno neverjetno svinjarijo? Tako in zato, ker ni mogel in mu ni bilo dovolj povedati, da smo mi v borbi ubijali italijanske fašistične okupatorje. A mi smo jih v resnici ubijali. Kdor koli pride v našo državo kot napadalec in okupator — bo našel tu svoj grob. To si naj zapomnijo vsi oni, ki gojijo take osvajalne namene proti naši deželi.

Mi vemo in povemo, da se je naša vojska borila častno; mi smo puščali italijanske ujetnike domov, nismo jih ubijali, nismo jih mučili, temveč smo hoteli iz njih narediti ljudi, ki bodo razumeli in cenili našo borbo, ki bodo, ko se bodo vrnili v Italijo, rekli, da naši ljudje ne sovražijo italijanskega ljudstva, da mu ne želijo slabo temveč dobro in da mu ponujajo svojo prijateljsko roko sprave.

Tovariši, mi smo v preteklosti nekolikokrat ponudili svojo roko sprave, da bi naredili odnose z Italijo vsaj do neke mere bolj znosne in bolj prijateljske, da bi z njo rešili nerešena vprašanja, da bi dosegli sporazum o Trstu in coni B. Toda vsakokrat smo dobili udarec po svoji spravni roki, vsakokrat so oni zavzeli proti nam arogantno in klevetniško stališče, prav takšno, kakršno so nekoč imeli njihovi fašistični predniki proti kolonialnim nasrotnikom. Toda naj ne pozabijo, da smo mi v Jugoslaviji bili drug, nov duh. Naj ne pozabijo, da to ni več ona stara Jugoslavija, naj ne pozabijo, da je to socialistična Jugoslavija in da tukaj žive jekleni ljudje, ponosni na svojo preteklost, na svojo sedanjost in na svojo bodočnost, ki jo ustvarjajo.

Mi hočemo imeti z italijanskim ljudstvom najboljše odnose in ponovno povemo: «Tu je naša roka sprave. Pozabljamo vse, kar ste nam naredili, toda dajte zdaj v tem težkem mednarodnem položaju, ko je mir ogrožen, da se mi, ki smo najbližji sosedje, s te strani pomirimo, da pridemo do sporazuma, in da bi to bil močan, velik prispevek k krepitvi miru v svetu». Na žalost pa oni igrajo na tuji violini; pod vplivom kominformovske propagande, pod vplivom besne iredentistične fašistične propagande v Italiji, pod vplivom raznih voditeljev, ki so zrastli iz tega okolja, in pod vplivom Vatikana, nočejo naše roke sprave. Toda mi tukaj nikoli ne bomo popustili in bomo krepko ostali pri svojem, pri tem, kar smo že tolikokrat povedali: «Svojega ne damo, njihovega pa ne zahtevamo».

Mi ne rožljamo z orožjem. Tudi mi ga nimamo, kolikor nam bi bilo potrebno, toda imeli ga bomo. Mi nikoli nismo rožljali z orožjem, vendar pa odkrito povemo, kaj čaka onega, ki ima sovražne in nepoštene namene proti nam. Jugoslavija je miroljubna dežela. To je napisano na naši socialistični zastavi. Prava socialistična dežela, kot je naša, pa ne more biti bojaželjna, ne more imeti osvajalnih namenov, temveč mora biti miroljubna, mora biti svetu vzor, mora pokazati, da iskreno želi mednarodno sodelovanje in mir. Mi danes to tudi dokazujemo.

V tem času, ko je ponovno odprto vprašanje, ali bo prišel sporazum med nami in Italijo ali ne, ponovno rečemo našim sosedom z onstran Jadrana: «Ne pozabite, da svetu preti nevarnost svetovne vojne, ne pozabite, da bi vsak nepremišljen korak in vsako odklanjanje miroljubne rešitve pomenile pahniti svet v novo katastrofo, v novo nezaslišano trpljenje in žrtve. Ne pozabite, da danes mi vsi, ki smo na vodilnih položajih v posameznih deželah, odgovorni zato, kar se bo v bodočnosti zgodilo — ali bo mir ali bo vojna; vedite, da mi v Jugoslaviji nič drugega ne želimo kot mir in da tudi z vami želimo mirno rešitev spornih vprašanj. Obenem pa — še enkrat poudarjam — ne pozabljajte, da je tukaj nova Jugoslavija, in da ona ve, kaj hoče in kaj mora storiti za obrambo svojega mirnega življenja. Tu je naša roka sprave, mi jo bomo držali iztegnjeno in čakali na vaš odgovor».

Glejte to je na današnji dan, na dan obletnice rojstva naše mornarice, naš odgovor vsem onim, ki tam z raznimi nameni, z nezaslišano sovražno propagando hočejo doseči, da bi se Jugoslavija ponovno znašla v takem položaju, v kakršnem je bila po prvi svetovni vojni. Toda takrat sta v Jugoslaviji bila Pašič in Ninčič. Danes pa so tukaj drugi ljudje, komunisti, ki so šli skozi ogenj in plamen in se borili za boljšo bodočnost naših narodov.

Danes so tukaj na oblasti delovni ljudje, delovni državljani naše dežele, ne desettisoči in ne stotisoči, temveč milijoni ljudi, ki se zavedajo svoje vrednosti in svoje dolžnosti, ki vedo, kar hočejo».

Maršal Tito je nato govoril o razvoju jugoslovanske mornarice v vojnem času in po vojni. Dejal je: «Naša vojna mornarica se je po vojni razvijala, kot tudi naša trgovska mornarica, v zelo težkih pogojih obnove naše dežele. Toda kam so izginile one plovne enote, ki so bile pred vojno v naši deželi? Sle, so, vzel jih je okupator, kot tudi vso oboroženo stare jugoslovanske vojske, nekaj pa so si prisvojili tudi kvislingi, ki so temu okupatorju služili. Toda kdo je bil tukaj okupator? Bili so italijanski fašisti, ki so pustošili in požigali po Dalmaciji. Oni so uničili ali zaplenili naše vojne in trgovske ladje. Več sto trgovskih in več sto manjših in večjih vojnih enot je uropal italijanski fašistični okupator.

Maršal Tito je zaključil, da se jugoslovanske tovarne strojev in motorjev, livarne itd. vsakega dne bolj izgrajujejo in da bodo kmalu, ko bodo končane, dajale vojni mornarici vse, kar je potrebno.

Agencija Tanjug je danes uradno potrdila vest o bližnjem obisku angleškega admirala Edelstena na vojni ladji Liverpool v splitskem pristanišču. Agencija poudarja, da bo ta obisk pomenil obnavljanje normalnih odnošajev med dvema prijateljskima pomorskima silama.

Danes je prišel v Beograd znani angleški pravnik in minister za zunanjo trgovino sir Hartley Shawcross, eden izmed tožilcev na Nuernberškem procesu. Shawcross, ki ga spremlja žena, je gost Zveze jugoslovanskih pravnikov in bo ostal nekoliko dni v Jugoslaviji; obiskal bo tudi nekatera dalmatinska mesta. Shawcross bo imel tudi predavanje o angleških pravnih problemih.

Nocojšnja «Borba» piše v svojem uvodnem članku, da ima reakcija italijanskega tiska na nedavno noto jugoslovanske vlade bolj ali manj enak značaj kot vsa kampanja, ki se z one strani Jadranskega morja vodi proti Jugoslaviji. «Z istim prividnim slepilom, s katerim je italijanski tisk šel preko jugoslovanskih zahtev za sporazumno rešitev vseh problemov — poudarja list — z isto absurdnostjo, ki ne pozna nikakršnih dejstev, ti listi komentirajo tudi noto vlade FLRJ. Skoro noben list ni niti z besedo odgovoril na zahtevo jugoslovanske vlade, da protijugoslovanska kampanja preneha in da se podvzamejo koraki za sporazumno rešitev nerešenih vprašanj».

«Ravno nasprotno — zaključuje list — italijanski tisk tudi v teh komentarjih ne kaže želje, da bi odklonil razloge, ki so dovedli do note jugoslovanske vlade».

«Borba» poudarja, da zavzema prvo mesto v vsem tem rimski «Popolo», ki je te dni objavil obširen članek z grobimi žalitvami proti Jugoslaviji.

R. R.

Vedno več dokazov da je bil Adamič umorjen

NEW YORK, 10. — Po zadnjih odkritjih policijske preiskave v Millfordu, kjer so v njegovi vili našli ubitega Louisa Adamiča, dobiva vedno več verjetnosti teza, da gre za umor. Policija, ki je prvotno na hitro razglasila, da je Adamič izvršil samomor, poroča zdaj, da so z laboratorijskimi preiskavami ugotovili, da na puški, ki jo je imel Adamič, ko so ga našli mrtvega, ob kolenih, ni njegovih prstnih odtisov. S tem odpade možnost, da bi bil Adamič s to puško izvršil samomor. Policija je vedno bolj prepričana da gre za umor, ki so ga po vsej priliki izvršili kominformistični agenti.

Delni izidi grških volitev

ATENE, 10. — Objavili so izide volitev za 3.011 volilnih okrožij od skupnih 3.910.

Volivcev 1,220.147.

Papagosova stranka 429.949 (35 odst.); Plastirasova stranka 293.697 (24 odst.); Venizelosova liberalna stranka 226.281 (18.2 odst.); levičarska demokratična zveza 147.523 (8.3 odst.); populisti (Caldaris) 77.390; Socialdemokrati (Papandreu) 25.176; socialisti (Svolos) 3.320; v teh številkah niso všteti izidi v vojaških volilnih okrožjih.

Dokončni izidi za Atene so: Papagos 59.563; Plastiras 46.612; levičarska dem. zveza 32.955; liberalci 19.618; populisti 8.170; socialdemokrati 3.115; Svolos 1.185.

Papagos je tako dobil 8 poslanskih mest, Plastiras 5, lev. dem. zveza 3 in liberalci 2, tri mesta pa bodo razdelili pri ponovnih volitvah.

Beg sovjetskih vojakov v zahodni Berlin

BERLIN, 10. — Preteklo noč je neki sovjetski vojak pribežal v francoski sektor Berlina.

Danes pa sta dva pijana sovjetska vojaka z motorjem vdrla v zahodni sektor Berlina. Sovjetske straže in agenti vzhodne policije so za njima streljali. Ko sta vojaka pribežala v zahodni sektor, sta s streljanjem skušala preprečiti svojo aretacijo in ranila enega nemškega policista.

WASHINGTON, 10. — V smislu resolucije, ki so jo v avgustu sprejeli na štiristranski konferenci v Washingtonu, je odbor ameriških, angleških, kanadskih in francoskih izvedencev danes zopet začel proučevati možnost za standardizacijo lahkega orožja teh štirih držav.

Protest kandidatov OF občine Devin-Nabrežina proti odložitvi volitev

Kandidati Osvobodilne fronte v občini Devin-Nabrežina so v zvezi z odločitvijo upravnih občinskih volitev sprejeli naslednjo resolucijo, ki jo bodo danes poslali generalu Wintertonu.

Podpisani kandidati Osvobodilne fronte za občino Devin-Nabrežina po ugotovitvi položaja, nastalega po odložitvi upravnih volitev, krepko protestiramo proti temu ukrepu Zavezniške vojaške uprave, in sicer:

1. *ker je izraz grobe pristranosti v korist nekaterih iredentističnih skupin, ki zahtevajo priključitev STO k Italiji in ki ne predstavljajo želja in koristi Slovencev kakor tudi ne teženj večine italijanskih demokratov, ter tako nudi podporo političnim strankam, katerih težnje so naši občani že zdavnaj odklonili in obsodili;*
2. *ker se z odložitvenim ukrepom Zavezniške vojaške uprave kršijo osnovna demokratična načela, ki so med drugim zajamčena tudi v mirovni pogodbi z Italijo, in tako vnaša v naše politično življenje tipičen izraz že zdavnaj obsojenega kolonialnega sistema.*

Zaradi tega podpisani kandidati Osvobodilne fronte odločno zahtevamo, da se izvedejo v naši občini predvidene upravne volitve in se tako da možnost občanom, da si izvolijo može, ki bodo tolmačili in branili njihove težnje in zahteve, in pozivamo vse občane na enoten nastop proti zgoraj navedenemu ukrepu kakor tudi proti vsem nasprotnikom naših narodnostnih pravic in gospodarskega napredka naše občine.

Skrk Josip, Kocman Ivan, Pertot Ignac, Milič Marij, Fuks Jože, Gruden Anton, Terčon Venceslav, Pertot Ivan, Metlikovec Atilij, Marušič Josip, Mislej Viktor, Milič Ivan, Colja Srečko, Pernarčič Anton, Legiša Leopold, Kravanja Josip, Skof Viktor, Antonič Ivan.

Kitajci odklanjajo Ridgwayev predlog

Zopet nov „incident" - Komentar „Timesa" o pogajanjih

TOKIO, 10. — Pekinški radio je prvikrat omenil Ridgwayev predlog, naj bi menjali kraj pogajanj za premirje na Koreji. Radio je poudaril, da zavezniški poveljnik ne samo da ni zadovoljivo odgovoril na kitajsko-korejske proteste, pač pa da je stavil tudi «malo pametne» predloge.

Predstavnik severnokorejske vojske pa je s svoje strani dejal, da je Kesong odgovarjal pogojem, ki so potrebni za sedež pogajanj, «dokler niso letala OZN onemogočila s svojim napadom na sedež kitajsko-korejske delegacije nove sestanke». Dodal je, da bi Kesong lahko bil ponovno kraj pogajanj, «če ne bi sile OZN več izvajale dejanj, ki imajo namen ta pogajanja preprečiti».

Medtem je admiral Turner Joy sporočil, da je dobil dve novi poslanici, ki ponavljata stare obtožbe o kršitvi nevtralnega področja. Pripomnil je, da te obtožbe niso omembe vredne in da je poveljstvo Združenih narodov sklenilo, da nanje sploh ne bo odgovorilo.

Toda general Nam Il neutrudno pošilja nove proteste in si izmišlja nove incidente. Tako so danes ponoči po telefonu prejeli na sprednjem oporišču v Munsanu enajsti protest, češ da je ponoči neko letalo OZN obstreljevalo Kesong. Zjutraj je v Kesong odšla komisija zveznih častnikov pod poveljstvom polkovnika Darrova, da izvedejo preiskavo. Po preiskavi je polkovnik Darrow zanikal, da bi kako letalo OZN napadlo in obstreljevalo Kesong. Pripomnil je, da ne misli odgovoriti generalu Nam Ilu ter je severnokorejskemu zveznemu častniku sporočil, da je treba izid preiskave proučiti in o njej poročati generalu Ridgwayu in admiralu Joyu.

Na vsej korejski fronti so proti koncu preteklega tedna boji ponovno oživeli. Uradna poročila navajajo, da so bili boji na vzhodnem in na osrednjem bojišču v zadnjih dneh najhujši v preteklih dveh mesecih. Poveljnik osme armade general Van Fleet je izjavil, da so imele zadnje nasprotnikove vojaške operacije glavni namen napraviti kolikor mogoče več ujetnikov, toda da jim to ni uspelo. General je dodal, da njegova naloga ni v nobeni zvezi s konferenco za premirje, pač pa boriti se. Pripomnil je, da bo nadaljeval svojo akcijo do dokončne zmage sil Združenih narodov.

Londonski «Times» razmišlja o korejskem vprašanju in piše med drugim:

«Ali ima navsezadnje sovjetska vlada v Pekingu manj vpliva, kot na splošno mislimo? Ali nastopajo Kitajci na Koreji čisto samostojno? Kdo naj bi bil potem odgovoren za to, da so razgovori na Koreji propadli in da je upanje na premirje padlo v vodo? Samo to za gotovo vemo, da je bila Sovjetska zveza tista, ki je prva predlagala razgovore za premirje. Niti malo pa ne vemo, ali je to napravila na prošnjo Kitajske same, ali je bil to le sovjetski odgovor na kitajsko moledovanje za vojaško pomoč. Kitajci in severni Korejci so sprejeli ta predlog na videz kot čisto samo ob sebi umevno. Njihovo vedenje je tedaj kazalo, kot da si želijo konca bojev.

«Medtem ko so razgovori tekli v zadržanem tempu dalje, sta obe stranki skušali doseči izboljšanje svojih položajev na bojišču. Napredek cet Združenih narodov je bil dosežen v ostrih borbah. Boji so počasi naraščali in naraščali, dokler se niso vnovič spremenili v pravo vojno. Uspeh vsega tega je bil samo ta, da sta sedaj obe strani povsem razočarani in sta opustili vsako upanje za premirje. Okrito se pripravljata, da obnovita vojno v veliko širšem obsegu in da tvegata veliko obsežnejši spopad. Preden pa pride do tega, se morajo državniki, ki nosijo vso odgovornost in ki se sami niso zapleteli v kesonško zadevo, odkrito vprašati, ali bi le ne bilo mogoče znova začeti razgovorov na novih osnovah in kje drugje. Možno bi bilo, da so se nasprotniki sami že odločili, da bodo nadaljevali borbo za vsako ceno in ne glede na posledice. Če je tako, potem gotovo bi ne bilo več mogoče upati, da bi dosegla še kaj diplomacija. Vendar pa bi bilo neumno in tragično nadaljevati vojno samo zato, ker nihče ne ve, kako bi jo končali. To vojno bi mogli zahodni narodi nadaljevati dejansko le tedaj, če so prepričani, da so napravili vse, kar je bilo v človeških močeh».

Plevenove izjave o francoskih tezavah

PARIZ, 10. — Preteklo noč je francoska narodna skupščina zaključila razpravo o načrtu zakona za pomoč šolam. S 322 glasovi proti 251 je odobrila tozadevni zakon.

C.G.T. je danes objavila izjavo, s katero poziva ostale sindikalne organizacije, naj se združijo v borbi proti zvišanju cen. Izjava kritizira tudi minimalne mezde, ki jih je določila vlada. Tudi «Force Ouvriere» in krščanski sindikati izjavljajo, da so ukrepi vlade nezadostni.

Ministrski predsednik Pléven pa je po radiu izjavil, da zvišanje minimalnih mezd, ki ga je odobrila vlada, jameči delavcem isto kupno moč kakor 15. marca. Pripomnil je, da je edina rešitev francoskih vprašanj redno in bistveno zvišanje proizvodnje. Borba proti inflaciji je težka za vse države.

Dejal je tudi, da je Francija v istih težkočah kakor sosedne države, in da je 16 držav članic OEEC priznalo, da je edino sredstvo za rešitev njihovih vprašanj v tem, da vsako leto zvišajo svojo proizvodnjo za 5 odst., zato da bodo lahko izpolnile svoje socialne, vojaške in druge obveznosti ter hrati branile življenjsko raven in gospodarsko stabilnost.

BERLIN, 10. — Gospodarski izvedenci Vzhodne in Zahodne Nemčije so se danes sestali v Berlinu in nadaljevali razgovore o vzpostavitvi trgovinskih odnosov med obema Nemčijama.

RIO DE JANEIRO, 10. — Dvanajst oseb je bilo ubitih in več drugih ranjenih pri incidentu, ki se je v bližini Recife dogodil nekemu avtobusu, v katerem je bilo 50 potnikov.

PARIZ, 10. — General Eisenhower je danes popoldne prišel iz Pariza v Oslo.

LONDON, 10. — Uradno javljajo, da se bo konferenca za surovine med ministri Commonwealtha začela 24. septembra v Londonu in bo trajala približno en teden.

Moskva, 10. Sovjetski zunanji minister je danes sporočil francoskemu poslaniku v Moskvi, da bodo jutri izročili petnajst francoskih vojnih ujetnikov francoskim oblastem v Berlinu.

Intervju maršala Tita z inozemskimi novinarji

O tržaškem vprašanju; o dosedanji pomoči Jugoslaviji; o možnosti rešitve vseh vprašanj za zeleno mizo; o nevarnosti tretje svetovne vojne in možnosti njene preprečitve: o stanju v politbiroju VKP(b), vplivu Stalina in vplivu posameznih generalov na njegovo politiko ter o drugih važnih vprašanjih

BEOGRAD, 10.

«Borba» objavlja vprašanja in odgovore, ki so mu jih za časa bivanja maršala Tita v Sloveniji v preteklem mesecu postavili novinarji: ameriška novinarka Margareta Higgins, komentator New York Herald Tribune, Fischer, dopisnik Muenchener Neue Zeitung, Lajos Lederer, sotrudnik londonskega Observerja. Tem novinarjem je dal maršal Tito posebne intervjuje. Vprašanja, ki so jih novinarji postavili maršalu Titu, se tičejo cele vrste splošnih vprašanj, ki danes zanimajo ves svet, predvsem pa mednarodnega položaja Jugoslavije in nekih specifičnih pojavov v notranjem življenju države. Pripominjamo, da so objavljeni odgovori maršala Tita naleteli na velik odmev in številne komentarje v vsem svetovnem časopisju.

Na vprašanje, kakšni so odnosi Jugoslavije z njenimi sosedi je maršal Tito odgovoril; da so se odnosi z Grčijo izboljšali in da so z Avstrijo dovolj dobri, z Italijo pa so se zaradi cone B poslabšali. Poudaril je, da je Jugoslavija za sporazum z Italijo, toda da Italija zahteva več kot lahko dobi, ker je mirovna pogodba vmes; nikakor pa ne more Jugoslavija odstopiti od sedanjega stanja, kar pomeni, naj bo cona A pod angloameriško upravo, a cona B pod jugoslovansko upravo. Dalje je maršal Tito dejal, da italijanska revizionistična politika samo slabi fronto borcev za mir in dela tej fronti veliko škodo v tem trenutku, kar je za sovjetsko zunanjo politiko zelo koristno, kajti takšna zmeda v raznih delih Evrope tej politiki samo koristi. In Italijani igrajo sedaj na sovjetsko violino.

Na vprašanje ali pri tem Zapad lahko nekaj stori, je maršal Tito odgovoril pritrdilno in dodal, da so oni od Zapada mnogo dobili in da že nekaj let živijo od pomoči.

Na vprašanje, ali so se med Jugoslavijo in Zapadom odnosi izboljšali je maršal Tito odgovoril pritrdilno in dejal, da predvsem zaradi pomoči, ki jo je Jugoslavija prejela od ZDA, Anglije, Francije in drugih, čeprav je bila pomoč nekaterih samo simbolična.

Na vprašanje, ali je bila ta pomoč zadostna, je maršal Tito odgovoril:

«To, kar smo doslej prejeli, posebno letos od Amerike in drugih držav v življenjskih potrebščinah, je bilo zadostno. Težave pa imamo glede posojila pri Mednarodni banki. Ona še vedno ni dala odobritve in posojilo še ni perfektuirano. Toda nedavno smo dobili 140 milijonov dolarjev za izenačenje naše plačilne bilance. Posojilo pri Mednarodni banki bo perfektuirano v septembru in bo šlo za izgradnjo rudnikov, mehanizacijo rudarstva in podobno, torej samo za kapitalno izgradnjo».

Vprašanje: «Ali obstaja možnost vojne na Sovjetsko zvezo in Zapadom in ali sedanja oborožitev zapadnih sil povečuje ali zmanjšuje možnost takšne vojne? Ali je pravilno, da se na ta način omogoči zapadnim diplomatom, da se vsedejo za zeleno mizo in jih diplomatskim potom prepričajo o potrebi pravilne rešitve spornih vprašanj?»

Odgovor: «Možnost vojne, razume se, obstaja. Zaradi tega se ljudje tudi oborožujejo. Menim, da oborožitev zapadnih sil ne povečava vojno nevarnost, dokler gre samo za dosego ravnotežja, t. j. za tem, da se ohrani mir. Težnje, da se sporna vprašanja rešijo po diplomatski poti, je pravilna in predstavlja edino pravilno pot.

Najvažnejši in prvi pogoj za dosego rešitve spornih vprašanj je, da se Sovjetska zveza odreče svojih pretenzij, da se vmešava v notranje zadeve drugih držav, bodisi direktno ali indirektno. Drugi pogoj je, da Sovjetska zveza in druge države sedejo za zeleno mizo in da rešijo nerešene stvari z največjo možno vzdržnostjo in nevsiljevanjem svoje volje drugim narodom. Potrebno bi bilo, da sporazum zajame nerešena konkretna vprašanja, kakršna so vprašanja Avstrije, Nemčije in druga vprašanja, med katerimi tudi vprašanje oborožitve, in vsa druga vprašanja, ki se postavljajo pred OZN».

Maršal Tito je dejal, da misli tu na kolektivno varnost preko OZN.

«Vi ste izjavili, da se mir lahko še vedno ohrani. Kako je to mogoče, ko Sovjeti vedno bolj pretijo in so vedno bolj ofenzivni?»

Odgovor: «Besede se razlikujejo od njihovih dejanj, toda na Zapadu ocenjujejo položaj realno: nevarnost je velika». Na neko vprašanje o Koreji je maršal Tito dejal:

«Imate prav, ko pravite, da je napad omogočila nejasnost, negotovost napadalca glede tega, kakšno stališče bodo zavzele, kako bodo reagirale na napad države članice OZN. Če bi se oni vnaprej zavedali, kaj vse bo to izzivalo, sem prepričan, da do napada ne bi prišlo. S te strani imate popolnoma prav. Z druge strani velja to tudi za Jugoslavijo v njenem današnjem položaju».

Vprašanje: «Ali je v današnjem napetem mednarodnem položaju mogoče, da Zapad omeji vpliv Sovjetske zveze s tem, da se bo oborožil in hkrati pomagal nerazvitim državam? Ali obstajajo finančne možnosti, da se stori eno in drugo?»

Odgovor: «Zakaj ne? Finančna sredstva obstajajo. Bilo bi zgrešeno, če bi se samo oboroževali in ne bi istočasno omejili zaostalosti drugih držav ter jim pomagali, da svoje stanje izboljšajo».

Na vprašanje, ali je Amerika storila mnogo, je Tito odgovoril:

«Mnogo, tudi za Jugoslavijo».

«Ali je resnica, da Amerika ni postavila Jugoslaviji nobenih, pa tudi ne indirektnih pogojev za svojo pomoč?»

Odgovor: «To je resnica; nišo nam postavili prav nobenih pogojev. To je bil zelo dober primer, ki je dosti koristil ameriški politiki in prestižu Amerike».

Na pripombo, da socialistične stranke na Zapadu smatrajo, da je Amerika prav tako nevarna za vojno kot Sovjetska zveza, je maršal Tito med drugim rekel:

«Tega ni mogoče reči; potrebno je gledati na to, kako se bo Amerika dalje držala. Danes Amerika pomaga drugim, ali pa se bo, in koliko se bo izpremenila, ne morem povedati, ker tega ne vem in ne želim biti prerok. To je odvisno od same Amerike. Vendar pa bi bila velika napaka, če bi do tega prišlo».

Vprašanje: «Ali ste mnenja, da je Amerika dovolj močna, da bi zmagala, če bi prišlo do vojne?»

Odgovor: «Jaz bi dejal drugače: Ne, da je dovolj močna da bi v vojni zmagala, temveč da je dovolj močna, da vojno preprečí».

Vprašanje: «To pomeni da vojna ni neizogibna?»

Odgovor: «Vojna se lahko še vedno preprečí».

Na vprašanje glede stanja v politbiroju VKP(b), o njegovih posameznih članih, posebno pa o Stalinu in o vplivu posameznih generalov na njegovo politiko, je maršal Tito odgovoril:

«Ne vem, kaj se dogaja v politbiroju VKP(b) temveč lahko delam samo predpostavke na podlagi tega kot jih poznam. Položaj Stalina v politbiroju je dominanten tako v Rusiji kakor navzven, v kolikor gre za kominformovske partije. Ruski generali imajo določen vpliv, ker politbiro VKP(b) vendarle ne dela vsega po svoji glavi, temveč tipa tudi razpoloženje generalov a posebno višje birokracije. Toda ta politbiro se razlikuje od vseh vodilnih organov na svetu v toliko, ker sklepa v glavnem tisto, kar smatra za primerno. Toda ponovno poudarjam: Stalin ima tukaj glavno besedo. Zakaj je Višinski zamenjal Molotova v marcu 1948 in ali je, oziroma, koliko je Molotov še močan človek v politbiroju, ne bi mogel odgovoriti kot nekaj, v kar sem stoodstotno prepričan; toda poznavajoč vlogo Molotova prej in v zadnjem času, mislim, da on ni bil zamenjan zaradi tega ker ni imel uspeha, temveč enostavno zato, ker je Stalin precej star, pa je bilo potrebno, da se Molotov, ki je sicer nenehni in stalni sotrudnik Stalina v večji meri in bolj neposredno spozna in se posvetuje s Stalinom glede raznih vprašanj države. Potemtakem je on danes poleg Stalina najglavnejša osebnost posebno v zadevah zunanje politike».

Maršal Tito smatra, da je stalinizmu uspelo, da se je v Rusiji konsolidiral zahvaljujoč strašnemu birokratskemu aparatu in z nenehno propagando, ki se v tej smeri vrši. «Toda bilo bi zgrešeno govoriti o popolni konsolidaciji, ker tudi tam je marsikaj, kar ne prodre izven države. Množica ljudi je, ki so proti temu, toda konsolidacija svoje vrste je v glavnem izvršena».

Vprašanje: «V primeru, da v Rusiji izgubijo razum in da pride do svetovne vojne ali mislite, da obstaja možnost njihove končne zmage?»

Odgovor: «Mislim, da ne bodo izgubili pameti, da začnejo tretjo svetovno vojno».

INDIJA BO SKLENILA ločeno pogodbo z Japonsko

Nehrujeva vlada sporočila v Tokio, da bo ukinila vojno stanje z Japonsko, ko bo stopila v veljavo pogodba iz San Francisca - Youngerjeve izjave o Kitajski - Začetek konference v Washingtonu

TOKIO, 10. — Japonsko zunanje ministrstvo javlja, da je indijska misija v Tokiu izročila japonski vladi pismo, v kateri sporča, da bo vojno stanje med Indijo in Japonsko prenehalo, ko bo stopila v veljavo mirovna pogodba z Japonsko. Pismo izjavlja med drugim: «Indijska vlada ima namen, takoj ko bo mogoče, skleniti ločeno dvostransko mirovno pogodbo z Japonsko in postaviti odnose med obema državama na prijateljsko podlago, kakršna je bila pred napovedjo vojne. V tej pogodbi namerava indijska vlada pristati na vse pogoje, ki jih predvideva pogodba v San Franciscu glede pravic, prednosti in odškodnine, ki pritičejo zavezniškim državam».

Kakor je znano, bo mirovna pogodba stopila v veljavo, ko jo bodo odobrile države, ki so jo podpisale. Iz Tokia javljajo, da bo japonska vlada verjetno predložila pogodbo v odobritev parlamentu konec decembra. Z druge strani pa so nekateri mnenja, da v ZDA upajo, da bo japonska vlada priznala Čangkajškovo vlado, še preden bo ameriška vlada odobrila pogodbo. Spričo tega je tokijska vlada, kakor pravijo, odložila vsak sklep o odobritvi pogodbe.

Voditelj britanske delegacije Kenneth Younger pa je sinoči po radiu v San Franciscu izjavil, da je po njegovem mnenju neogibno, da Japonska sklene ločeno mirovno pogodbo s pekinško vlado. Younger je pripomnil: «Podpisana mirovna pogodba izjavlja, da morata o odnosih med Japonsko in Kitajsko prosto odločati ti dve državi. Zato ne more nihče izključiti možnosti, da po sporazumu na Koreji Japonska in LR Kitajska ne skleneta vsaj trgovinsko pogodbo, ki bo lahko pripeljala do političnih dogovorov, čeprav bo za to potrebno deset ali celo dvajset let».

Svetovalec ameriškega državnega departmaja Foster Dulles pa je s svoje strani izjavil, da pogodba med Japonsko in LR Kitajsko ni verjetna in tudi ne potrebna.

Iz Londona javljajo, da je britanski odpravnik poslov v Pekingu Lamb izrazil 1. septembra kitajski vladi «resno zaskrbljenost» zaradi postopanja tamkajšnje vlade s tujimi državljani. Ta korak je Lamb napravil tudi v imenu vlad ZDA, Avstralije, Kanade in Ceylona.

Iz San Francisca so zunanji ministri Velike Britanije, ZDA in Francije prišli danes z letalom v Washington. Takoj po prihodu je Acheson časnikarjem izjavil, da je imel s francoskim in britanskim kolegom koristne razgovore, med katerimi so se v velikih obrisih dogovorili o konferencah v tem tednu. Pripomnil je, da je zadovoljen z izidom konference v San Franciscu.

Medtem ko so pričakovali prihod treh zahodnih ministrov, so funkcionarji treh zahodnih držav bili v stiku glede Nemčije. Trije visoki komisarji za Nemčijo so prišli v Washington, da bodo na razpolago za posvetovanja, niso se pa še udeležili razgovorov.

Konferenca treh zunanjih ministrov se je uradno začela danes. Sestala sta se namreč ločeno ameriški zunanji minister Acheson in britanski zunanji minister Morrison. Govorila sta o vprašanju perzijskega petroleja, o poveljstvu pomorskih sil v Sredozemlju in o Nemčiji.

V obveščenih krogih so mnenja, da je Morrison postavil tudi vprašanje zavezniške politike na Daljnem vzhodu.

Medtem so ameriški, britanski in francoski izvedenci za nemška vprašanja nadaljevali pripravljalna dela. Obveščeni krogi pravijo, da so izdelali skupen načrt za pogodbene dogovore z Zahodno Nemčijo, ki ga bodo predložili v odobritev treh zunanjih ministrov. Jutri se bo Acheson sestal s Schumanom, v sredo pa se bodo sestali vsi trije ministri.

V Bonnu javljajo iz demokristjanskih krogov, da je Adenauer nocoj izjavil, da je poslal zahodnim zaveznikom po visokih komisarjih važno tajno zahtevo, ki je «odločilna za nemško sodelovanje pri obrambi Zahoda».

Adenauer ni omenil vsebine te zahteve in je izjavil, da bi s tem lahko škodil sestanku treh zunanjih ministrov. Dejal je tudi, da upa v pozitiven rezultat konference, ko bodo razpravljali o vrnitvi suverenosti Nemčiji.

PREVIDNOST ITALIJANSKEGA TISKA

NI PRIČAKOVATI ČUDEŽEV od De Gasperijevega potovanja

„Corriere della Sera" upa, da se položaj ne bo poslabšal - „Daily Telegraph" pa pravi, da bo Anglija podprla francoski predlog o „moralni rehabilitaciji" in s tem dokazala svoje prijateljstvo do Italije

(Od našega dopisnika)

RIM, 10. — Jutri ob 14. uri po krajevnem času (ob 21. po našem) bo De Gasperi prišel v New York; verjetno pa je, da bo imel luksuzni prekooceanski parnik «Queen Elisabeth» nekoliko zamude, ker je morje, kot pravijo, precej razburkano.

Dopisniki z ladje poročajo, da je De Gasperi danes «proučeval dnevni red konference v Ottawi in Washingtonu»; kar se te zadnje tiče, je sicer dnevni red že dokaj v zraku. Potovanje vladnega predsednika še vedno vzbuja komentarje v italijanskem tisku; prvotni veliki optimizem se tu in tam umika večji zmernosti in previdnosti. Pojavljajo se

TRŽAŠKI DNEVNIK

KOLEDAR
OBJAVE - MALI OGLASI

Torek 11. septembra
Hiacint, Milan
Sonce vzide ob 5.37, zatone ob 18.27. Dolžina dneva 12.50. Luna vzide ob 16.35.
Jutri, sreda 12. septembra
Večedrag

Velik obisk na razstavi "Naša borba za svobodo"

«Prikazali ste samo resnico» je izjavil neki obiskovalec

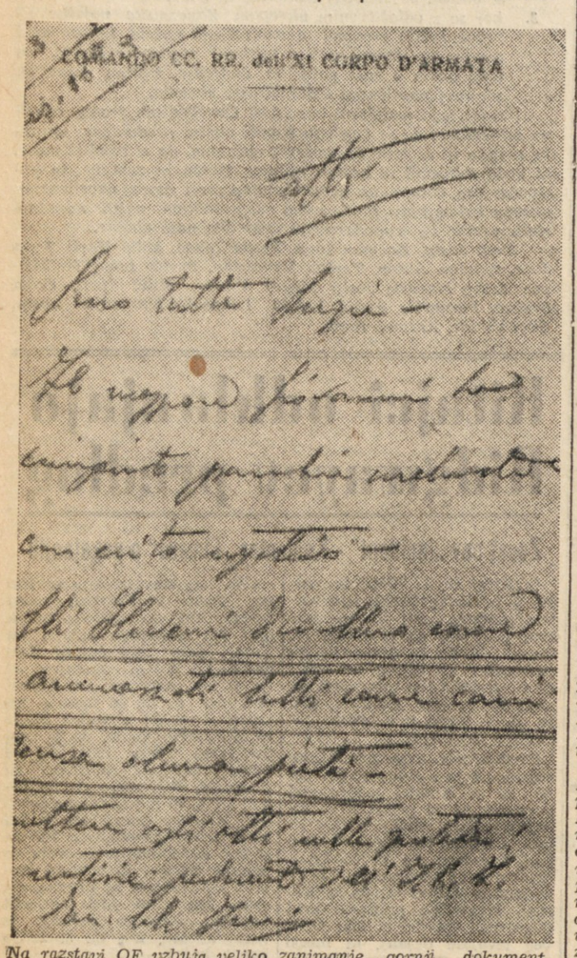
COMANDO CC. RR. dell'XI CORPO D'ARMATA

Na razstavi OF vzbuja veliko zanimanje gornji dokument. Napisal ga je podpolkovnik Agueci s poveljstva karabinjerjev XI. armadnega zbora. V njem pravi: «GLI SLOVENI DOVREBBERO ESSERE AMMAZZATI TUTTI COME CANI E SENZA ALCUNA PIETA'».

Ljudje so prihiteli v velikem številu na ogled razstave.

Jubilejna razstava Osvobodilne fronte «Naša borba za svobodo» je že doslej imela velik uspeh. V prvem tednu jo je obiskalo veliko število ljudi zlasti iz mesta, med katerimi so tudi številni taki, ki jih ne srečujemo na naših prireditvah, kar potrjuje, veliko zanimanje ljudstva za razstavo. Mnogi ljudje si ogledajo vsako podrobnost in so prišli na razstavo že po dvakrat ali celo trikrat. Temu se ne smemo čuditi, saj pomeni za večino obiskovalcev razstava del njihovega življenja samega, ko prikazuje tudi njihov prispevek v osvobodilni borbi. Pri tem naj še enkrat poudarimo, da razstava presega okvir krajevnih in okrajnih razstav, ki so bile pomladi, in je zato dokumentaren prikaz vse naše borbe od leta 1918. do osvoboditve Trsta in Primorske. Zato težejo na razstavi dogodki iz zadnjih tridesetih let pred nami kot na zgodovinskem traku. Dogaja se, da skušajo zlasti kominformisti, seveda zaman, odvračati ljudi od obiska razstave, kar pričajo naslednje besede nekega obiskovalca:

«REKLI SO MI, DA JE RAZSTAVA LAZNIVA, PA VIDIM, DA STE PRIKAZALI SAMO RESNICO».

Razstavo so si ogledali Slovenci in Italijani, ki so tu ponovno obujali spomine na one dni, ko so v skupni borbi proti nacifašizmu ustvarjali in kovali bratstvo.

Posebno velik pa je bil obisk na razstavi v nedeljo zvečer, tako da je bila na razstavi in pri filmski predstavi prava gneča.

PEVSKI KONCERT V ŠEMPOLAJU

LEPA REVIJA SLOVENSKE NARODNE IN UMETNE PESMI

Ze šestkrat zapovrstjo je šempolajsko prosvetno društvo organiziralo s pomočjo SHPZ v Trstu pevski nastop, ki je postal tako že tradicija. Letos je poleg domačega pevskega zbora nastopila cela vrsta drugih pevskih zborov, med njimi tudi pevski zbor iz Podgore pri Gorici, ki je dal pečat zamejstva tej lepi prireditvi.

Obširno Kosminovo dvorišče je komaj sprejelo številno občinstvo, bodisi iz okoliških vasi in številne goste iz Trsta. Pohvalno je treba omeniti, da si je domače društvo preskrbelo stopnišče za nastopajoče pevske zbore, kar navadno vedno manjka na podobnih prireditvah. Ozadje je bilo lepo okrašeno z zelenjem in dalo tako lep okvir dobro akustičnemu prostoru.

Ko je najavil tov. Karel Boštjančič, načelnik odseka za ljudsko prosveto pri SHPZ v Trstu, ki je pomagal pri organizaciji tega koncerta, da nastopi kot prvi pevski zbor iz Podgore pri Gorici, je občinstvo burno pozdravilo goste, ki so pod vodstvom tov. Dorija Klaučiča odpeli tri Venturinijeve pesmi in sicer «Znamenje», «Slovensko zemljo» in «Žabe» ter Karla Adamiča «Kralja Matjaža». Pri prvi pesmi je bilo nekaj začetne treme, ki je pa kmalu prešla. Ženski zbor, ki je odpel drugo in tretjo pesem, je pokazal prav lepo zvočnost in lepo glasovno sorazmerje. Najboljše pa je pevski zbor odpel «Kralja Matjaža» in žel od prisotnih toplo priznanje.

Nato je stopil na podij tov. Milan Pertot, ki je prinesel pozdrave SHPZ in Glasbene Matice iz Trsta, omenil razvoj naših pevskih zborov v raznih dobah in poudaril narodno obrambni značaj naše slovenske pesmi. Zahvalil se je domačemu prosvetnemu društvu, ki je organiziralo prireditev, nadalje vsem nastopajočim pevskim zborom in posebno pevskemu zboru iz Podgore pri Gorici.

Nastopil je nato pevski zbor iz Saleža, ki je pod vodstvom tov. Janka Obada odpel Jakoba Aljaža «Ti veselo poj», Emila Adamiča «Fantu» in Benjamina Ipavca «Kaj v vinogradu». Po številu sicer šibak je pa odpel vse tri pesmi zelo občuteno in intonačno dobro.

Sledil je nato pomlajeni pevski zbor iz Nabrežine, ki je pod vodstvom Karla Boštjančiča odpel Premrlovo «Zdravico», Oskarja Deva «Pojdem v rutež» in Jakoba Aljaža «Triglav». Zbor, čeravno prav mlad, je dosegel pod spretnim vodstvom Karla Boštjančiča zelo lep uspeh.

Sledil je nato nastop «Tržaškega zvona», ki je tudi pod vodstvom Karla Boštjančiča odpel Hrabroslava Volariča «Kaj doni», Vinka Vodopivca «Lunico» in Karla Boštjančiča «Prišel ljubi je pod okno». Zbor poje zelo solidno in se mu vidi, da mu je pevovodja strokovnjak.

Pevski zbor iz Proseka-Kontovela uživa že lep sloves. Prvič, ker je številčno močan in drugič, ker ima dober glasovni material. Odpel je pod spretnim vodstvom Cibica dva mešana zbora in sicer Gobčevo «Zdravico o haloški kapljici in Foersterjevo «Sem pevec» ter moške zbore Aljažev «Na dan» s solistom tov. Kapunom, Jerebovo «O kresu» in Hajdrihovo «Morje Adrijansko. Zel je za svoje lepo petje obilo priznanja.

Kot zadnji samostojni ansambl je nastopil domači oktet, ki je pod vodstvom pevovodje Zidariča odpel Boštjančičevi pesmi «Od Celja do Zalca» in «Moje dekle mi je pošto poslala» ter Jakoba Aljaža «Soči». Upajmo, da bodo Sempolajci prihodnje leto nastopili z močnim mešanim pevskim zborom.

Ob koncu so združeni pevski zbori zapeli pod vodstvom Karla Boštjančiča Venturinijevo «Bazoviško» in pod vodstvom Vlada Švare Venturinijevo «V nove zarje».

Iz vsega tega je razvidno, da je bil ta nastop lepa revija slovenske narodne in umetne pesmi v dostojni izvedbi in smo prepričani, da bo tudi prihodnje leto privabila še več pevskih zborov. Umestno pa bi bilo, da bi se datum prireditve najavil nekoliko prej, recimo konec junija ali vsaj začetek julija, ko so vsi zbori se skupaj, torej prej nego se začno počitnice in so vsi zbori bolje vpeti.

Po prireditvi se je razvila domača zabava, kjer je bilo preskrbljeno za želodce in suha grla.

Lepo uspela prireditev v Sežani za Kulturni dom v Trstu

Veselica, ki jo je v nedeljo priredila v Sežani Ciril-Metodova družba v prid Kulturnemu domu v Trstu je prav lepo uspela. Vsa pohvala prediteljem in osebju, zlasti natakaricam za brezhibno postrežbo številnim udeležencem, ki so napolnili park hotela Triglav.

Prav prijetno je bilo, vreme pa lepo kot nalašč, da ne govorimo o izvrstnem teranu in kraškem pršutu. Poleg številnih domačinov so prišli na veselico tudi Tržačani ob povratku z izleta v Komen. Ob zvokih domačega orkestra so se po žrebanju loterije zavrteli mladi in stari. Mnogi so lovili srečo pri srečolovu, drugi pa so odnesli ali še bodo razne dobitke velike loterije. Kdor je kupil listke loterije in jih še hranil v žepu, naj pogleda izžrebane številke in če je med srečnimi, naj dvigne nagrade na sedežu Ciril-Metodove družbe v Sežani.

Steklenico terana dobi št. 01873, par ženskih nogavic 01592, keramično skledo 09388, dva keramična lončka 08716, steklenico malinovca 04652, vrč za pivo 00827, moški klobuk 00103, dozo rib 07787, naglavno ruto 04735 telovadno majo 09204, pecivo in dozo džema 0662, pecivo in dozo džema 05280, čokoladno bomboniero 09149, aktovko 02809, moško volneno majo 02578, serijo emailirane posode 08722, torbico 02893, dečji dežni plašč 02990, ženski dežni plašč 04720, ženske čevlje 03975, moške čevlje 03886, stensko uro 09944, moški dežni plašč 06990, telico 07930, kuhinjsko opremo 02141.

IZ RICMANJ

„Slovenstvo" naših kominformovcev

Pred neki dnevi smo opazili v vasi lepake, ki so oznanjali nekako debato med Vidalijevci in SDZ. V petek pa se je na trgu ustavil poltovornik, opremljen z zvočnikom, in ponujal svojo kramo. Oglušno in bobneče govorjenje skozi zvočnik pa ni bilo debata, saj so govorili samo kominformisti. O vsem tem pa bi seveda ne pisal, če bi ti gospodje ne omenjali Slovanov, kar se iz njihovih ust zelo čudno sliši. Na slovanstvo se sklicujejo ljudje, ki se pri nas na vse načine trudijo, da se ne bi pokazali kot Slovenci. Naj navedem nekaj primerov, ki bodo potrdili mojo trditev. Se pred nekaj leti je lahko vsakdo, ki je prišel v kraje na Bregu, takoj opazil da hodi po slovenskih vaseh. Toda danes ni v slovenski vasi Ricmanje niti enega slovenskega napisa, ker so domači kominformovci izbrisali ali dali zbrisati vse slovenske napise raz zidov. Njih je namreč sram, da so Slovenci in zato kričijo, da so internacionalisti. Prav zato so največji slovenski napis «Ricmanje» pri glavnem vhodu v vas prekrili s sliko samega Stalina, kakor da bi res ne imeli na istem obširnem zidu drugod prostora za to. In zakaj niso lani ricmanjski kominformisti dovolili slovanski šolski deci, (niti lastnim otrokom) da bi nastopili na izključno šolski prireditvi v dvorani, ki si jo po njihovih «demokratičnih» načelih lastijo? Toda kaj bi od njih pričakovali, če je sam njihov «kapo» imel v Domju ob otvoritvi tamkajšnje šole italijanski govor in če se njihovi pristaši pri Domju sramujejo svojega pokolenja in pošiljajo svoje otroke v potujčevalnico, da o miljskih hribih, kjer imajo oni večino, niti ne govorimo.

In če so res taki «Slovenci», čemu se vesele sedanjega kulturnega mrtvila pri nas in čemu nenehno ponujajo mladini italijansko čtivo, da bi pozabila še to, kar se je naučila v šoli? Že teh nekaj primerov jemlje našim kominformovcem vsako pravico govoriti o Slovanih in slovanstvu, saj so te besede pri ljudeh, ki nas hočejo spraviti pod Italijo, pravi posmeh.

VASČAN

Ob obletnici strašnega zločina

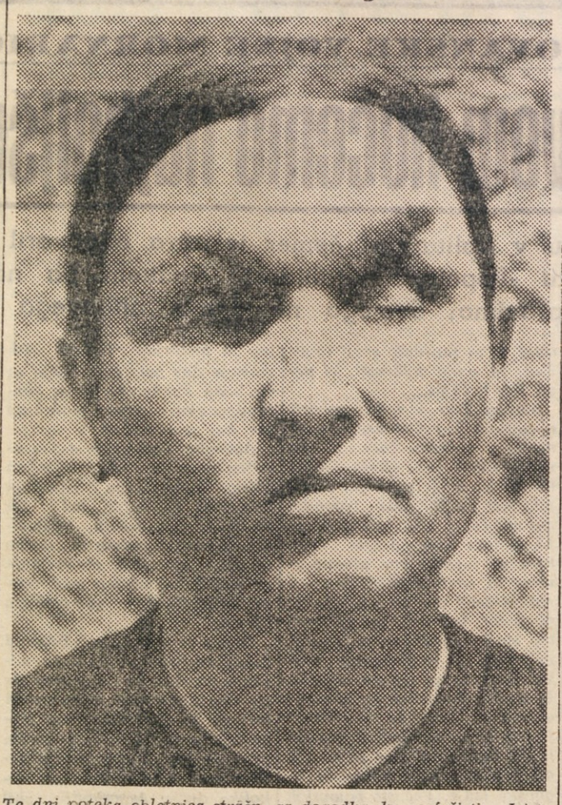

Te dni poteka obletnica strašnega dogodka, ko so fašisti v Istri leta 1944 iztaknili oči Istranki Roži Petrovič.

SLAVA PADLEMU BORCU!

Tov. Edvard Sudič

Rojen je bil 1. marca 1926. Za časa vstaje primorskega ljudstva je vstopil v partizane, kjer se je boril kot borec II. brigade IV. korpusa. Ze 11. septembra pa je v boju proti sovražniku pri Novem mestu izgubil svoje mlado življenje.

Slava padlemu borcu!

RAZGIBANA SINDIKALNA BORBA V TEM TEDNU

Tudi ta teden ne obeta miru na sindikalnem področju; ostala so namreč neresna še mnoga vprašanja, ki jih bodo skušali na Uradu za delo sporazumno rešiti. Kot je bilo javljeno se bodo v teh dneh nadaljevala pogajanja za rešitev vprašanja delavcev CRDA, ki so bili pred časom odpuščeni z dela. Če bi ne prišlo do nobenega sporazuma, se bo borba verjetno zaostrila ter bo lahko prišlo do nove protestne stavke. Kot je našim čitateljem znano, so podjetja, ki imajo zaposlene delavce v ladjedelnicah CRDA, odpustila z dela večje število svojih uslužbencev. Kljub protestom prizadetih delavcev se predstavniki vodstva CRDA niso udeležili pogajanj, ki so bila sklicana na pobudo sindikalnih predstavnikov. To krivično zadržanje delodajalcev je delavce tako razburilo da so prekinili pogajanja ter dva dni nato sklicali enourno protestno stavko, ki je popolnoma uspela. Delavci z nestrpnostjo pričakujejo, kakšno bo stališče vodstva CRDA na prihodnjih pogajanjih, ki bodo ta teden.

Uslužbencem barov, kavarn in slaščičarn, ki so pred približno tednom dni stopili v odločno borbo za svoje pravice, se obeta po vsej verjetnosti že v teku tega tedna rešitev vseh njihovih zahtev. Danes bodo namreč na Uradu za delo pogajanja, na katerih bodo predstavniki delodajalcev in sindikalnih organizacij razpravljali o posameznih točkah nove delovne pogodbe, ki bi morala vsebovati vse upravičene zahteve prizadetih delavcev te kategorije. Če bi današnja pogajanja ne uspela, bo Urad za delo sklical drug sestanek.

Jutri bodo na trgovskem združenju pogajanja za rešitev vprašanja nove delovne in normativne pogodbe za uslužbence trgovinske stroke. Tudi uslužbenci te kategorije vodijo že dalj časa pogajanja za rešitev vprašanja nove pogodbe. Če bi ne prišlo v prihodnjih dneh do zaželene rešitve, se bo borba tudi na tem področju bolj zaostrila.

Z roko v šipo

V napadu jeze je verjetno 23-letni Francesco Cressevich iz Ul. Molin a Vento 30 udaril z desno roko z vso silo v šipo, ki se je pod silo udarca zdrobila in ranila nervoznega mladeniča po roki in prstih. Zaradi močne krvavitve so ga morali sprejeti v bolnico. Mladenič ni hotel povedati, kako se je ranil, vendar zdravniki sodeč po ranah predvidevajo možnost, ki smo jo zgoraj navedli.

DANES
11. t. m. ob 19.30 bo v okviru jubilejne razstave OF na stadionu «Prvi maj»
filmska predstava na prostem
Na sporedu je jugoslovanski film
„Na svoji zemlji"
Sledi dokumentarni film
„Mladina gradi"
Od danes naprej bodo kinopredstave ob 19.30 in ne ob 20. kot doslej.

IZLETI PDT

Planinsko društvo Trst priredi v soboto dne 22. in nedeljo 23. t. m. izlet v gornjo Soško dolino in sicer: na Krn, Bovški Grintovec ter Trento kot izhodno točko za izlete k izviru Soče, na Vršič, na Triglav, predvsem pa na Kriške pode, kjer dokončujejo nov planinski dom.

Vpisovanje pri ZDTV, Ul. Machiavelli 13, od 17. do 19. ure še danes. Odhod bo v soboto dne 22. t. m. ob 14. uri.

***

Planinsko društvo v Trstu priredi dne 15. do 16. t. m. izlet na Krn k otvoritvi planinske koče. Vpisovanje samo danes od 17. do 19. ure pri ZDTV, Ul. Machiavelli 13.

Nevi Lipovec Zidarič in njenemu možu Borisu Zidariču ob rojstvu krepkega sina najprisrčneje čestita in jim želi vse najboljše družina Sila.

OBVESTILO RADIA KOPER

Radio jugoslovanske cone Trsta obvešča vse poslušalce, da od nedelje 9. septembra naprej oddaja na novi valovni dolžini 254,6 m ali 1178 kilociklov na sekundo.

Vse poslušalce prosi, da naravnajo svoje sprejemnike na novi val 254,6 m ali 1178 kilociklov na sekundo in da mu sporočijo, kakšen je sprejem.

Proslava obletnice ustanovitve druge brigade KNOJ

Okrajni odbor Zveze borcev za Novo Gorico vabi vse člane VOS, VDV in druge brigade KNOJ, naj se udeležijo proslave sedme obletnice ustanovitve druge brigade, ki bo v Novi Gorici dne 16. t. m. ob obletnici priključitve Primorske k FLRJ.

Spored proslave:

Dopoldne ob 9. uri prihod in sprejem vojnih patrulj in predaja raportov; ob 9.30 govor, nato zbor borcev VOS, VDV in II. brigade KNOJ.

Popoldne bodo naprej motorne dirke, nato kolesarske dirke, fizkulturni nastop, kulturni nastop. Po končanem sporedu sledi ljudsko rajanje.

Pionirji pozor!

Pionirji z Opčin so vabljeni k lutkovni predstavi, ki bo danes ob 17. uri na sedežu prosvetnega krožka pri Ivanki Dolenc.

Pevski zbor v Barkovljah

Pevski zbor prosvetnega društva v Barkovljah ima danes ob 20.30 sestanek s pevsko vajo v društvenih prostorih v Frankovem.

Vpisovanje v slovensko državno učiteljišče v Trstu

Vpisovanje v slovensko državno učiteljišče v Trstu bo od 1. do 25. septembra vsak dan od 10. do 12. ure. Učenci, ki imajo popravne izpite, se lahko vpišejo do 30. septembra.

Popravni izpiti se začnejo dne 17. septembra ob osmih zjutraj. Podrobnejša pojasnila daje tajništvo zavoda v uradnih urah.

Nižja trgovska strokovna šola

Popravni izpiti jesenskega roka se pričnejo 17. septembra 1950 ob 8.30 v vrstnem redu, ki je javljen na razglasni deski šole.

Vpisovanje se prične 1. septembra 1951 in se zaključi 15. septembra 1951. Samo za dijake, ki bodo polagali izpite, bo ta rok podaljšan do 3. oktobra 1950.

Podrobna navodila se dobijo v tajništvu zavoda vsak dan od 10 do 12. ure.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 9. in 10. septembra 1950 je v Trstu rodilo 14 otrok, med katerimi 2 mrtva, porok je bilo 7, umrlo je 6 oseb.

Civilne poroke: uradnik De Chirico Riccardo in gospodinja Malusa Valeria.

Cerkvene poroke: elektrikar Culot Korlo in uradnica Crevatin Ida, mehanik Creatti Marcello in šivilja Cressevich Marija, uradnik Crociato Sergio in uradnica Bertl Licia, agent Cermelj Giuseppe in uradnica Centazzo Emilia, uradnik Russo Umberto in gospodinja Messina Renata, mehanik Presca Claudio in uradnica Plet Angela.

Umrli so: 24-letni Bizzotto Lorne, 61- letna Banin Nicola, 56-letna Bresch Olga, 72-letna Skabar vd. Spetti Francesca, 72-letni Tamburlini Nicolò, 48-letna Masarotto Maria.

NOCNA SLUZBA LEKARNA

Al Cedro, Trg Oberdan 2; Cipolla, Ul. Belpoggio 4; Del Colle, Ul. P. Revoltella 42; Dompangher, Ul. Sv. Justa 1; Manzoni, Ul. Settefontane 2; Marchio, Ul. Ginnastica 44; Rovis, Trg Goldoni.

DAROVI IN PRISPEVKI

Za Ado Manzan darujejo: Rustja Ivan 200 lir, Gorazd Vissel 150 lir.

Za bolno deklico so darovali: Princič Sonja, Vuga Justina, Sterka Anica, Kralj Anica, Dolenc Ivana, Lupinc Stanko, Glažar Frank, Zagar Boštjan, Zadel Anton, Grgič Boris skupno 1000 lir.

Z GORIŠKEGA

Nov udarec beneškemu gospodarstvu

Z vladnim ukrepom, da si mora vsak mlinar napraviti načrt svojega mlina, bodo verjetno utihnili kmalu vsi mlini, kajti v Benečiji ni mlinarja, ki bi lahko dal 50.000 lir za zahtevani načrt

Po Beneški Sloveniji, ob pretočnih hudournikov in potokov, ki jih domačini s pridom izkoriščajo za pogon mlinov. Skoraj v vsaki vasi imajo vsaj po en tak mlin, ki navadno melje samo za domačine. Njihova zmogljivost ni kdo ve kako velika, vendar še vseeno zadostna za predelavo bornega pridelka žitaric in koruze domačinov.

Pred nedavnim pa je lastnike nenavadno prizadel zadnji odlok ministrstva, s katerim bodo morali v določenem roku vsi mlinarji napraviti načrte mlinov, in sicer tistih, ki so bili že pred leti zgrajeni brez posebnih načrtov. Po podatkih, ki smo jih dobili, bi moral vsak mlinar plačati inženirju odnosno tehniku, ki bi načrt napravil, okoli 50.000 lir. Naravno je, da je ta vsota v primeri z bornimi prejemki ubogih beneških mlinarjev naravnost nedosegljiva.

Poleg tega je vlada odredila, da bo zaprla vsak mlin, katerega lastnik ne bo imel predpisanega načrta.

Ta ukrep da slutiti, kako oblasti iščejo vsemogoče poti in sredstva, da bi uničile gospodarstvo beneških Slovencev ter jih na tak način napravile godne za še hitrejše poitalijančevanje.

Poleg tega pa iz omenjenega odloka vlade lahko ugotovimo še eno, in sicer da namerava uničiti male mlinarje na račun bogatih, ki so si uredili moderne mlinske naprave. V Ažli je tak moderen električni mlin. Njegov lastnik ima tudi tovorni avtomobil, s katerim se vozi po vseh in pobira zrnje Naravno je, da dela veliko konkurenco ostalim vaškim mlinom.

Velika možnost je, da mlinarji zaradi pomanjkanja denarja ne bodo mogli napraviti predpisanih načrtov in da jim bodo oblasti mline zaprle. Tedaj lastnik električnega mlina ne bo več prihajal v naše vasi s tovornim avtomobilom, ampak bo mirno čakal, da mu bodo kmetje sami pripeljali pšenico v mlin, oziroma bodo morali drago plačati, če bodo hoteli, da jim bo lastnik peljal pšenico in koruzo v mlin z lastnim avtomobilom Sedaj mora zaradi konkurence mleti po nižji ceni. Kasneje ko bo konkurenca odpadla, pa bo lahko mlel po ceni, ki jo bo sam narekoval.

Vesti za trgovce

Zveza trgovcev za goriško pokrajino sporoča vsem včlanjenim trgovcem, da si na njenem sedežu v Ul. IX. avgusta lahko ogledajo sledeče okrožnice:

trgovinski sporazum med Italijo in Francijo z dne 8-12-1950; brezplačna ponudba propagandističnega materiala trgovcem z inozemstvom, uvoz polenovke iz Kanade; izvoz v Nemčijo in zapadni del Berlina; plačilni dogovor s Francijo; plačilni dogovor z Nizozemsko; izvoz oljnatih pogač in oljnatih semen; izvoz porcelana in kristala iz Vzhodne Nemčije; potek trgovinskih izmenjav med Italijo in Kanado.

V nedelio vsi na razstavo OF v Trst

Izlet v Benetke, ki ga je napovedala Zveza slovenskih žena za nedeljo 16. t. m. odpade, ker organizira isti dan izlet v Trst na razstavo OF, ki se tega dne zaključi, in na tabor v Nabrežino. Odhod bo v nedeljo 16. t. m. ob 8. zjutraj z avtobusom. Dopoldne si bodo udeleženci ogledali razstavo «Naše borbe za svobodo», popoldne pa jih bo avtobus odpeljal na tabor v Nabrežino.

Prijave sprej majo Dark, Suligoj, urar na Travniku in v Ljudski čitalnici v Ul. Ascoli 1-I do vključno sobote 15. t. m.

Izlet v Benetke bo po vsej verjetnosti naslednjo nedeljo.

Prijava alkoholnih proizvodov

Zveza trgovcev za goriško pokrajino opozarja vse včlanjene trgovce na odlok z dne 8. t. m., po katerem so dolžni najkasneje v petih dneh prijaviti davčnemu uradu (Ufficio tecnico delle Imposte — Udine) vse količine nad 100 litrov čistega špirita, alkoholnih dišav, ki so jih imeli v skladiščih dne 8. t. m. ali pa so jih do tega dne nabavili.

V prijavi na prostem papirju v dveh izvodih morajo navesti vrsto, količino in stopinjo raznih alkoholnih proizvodov.

IZPRED ZAVEZNIŠKEGA SODIŠČA

KOMINFORMISTOM NE PRIJA PRAVIČNA RAZSODBA

Razsodba v včerajšnji zaključni razpravi proti Marijanu Štifaniču nikakor ni bila všeč kominformističnemu občinstvu in najsi je bila še tako objektivna in nepristranska. Kominformistični poslušalci so ostali nekaj sekund brez glasu in niheče se ni mogel premakniti z mesta ter oditi, čeprav je bilo razprave konec in se je sodišče že umaknilo iz sodne dvorane. Bili so iznenadeni, poraženi spričo človeške odločitve sodnika, ki se ravna po zakonih, veljavnih v njegovi deželi in ne obsoja ljudi, katerim ni mogoče dokazati krivde. In Štifaniču tudi priložnostne kominformistične priče niso mogle dokazati domnevnega zločina.

Kominformisti so priredili zborovanje za mir in na njem nastopili s psovkami in izzivanji nasproti onim, ki bi jih kljub svoji «mirovni» propagandi z veseljem do zadnjega pobili. V takšnem neprijetnem vzdušju je od nekod priletela steklenica in ranila v glavo kominformističnega pristaša Miriama Zilija. Zopet v opreki z mirovnimi gesli, so si kominformisti takoj zaželeli maščevanja, bržčas ne toliko zaradi ranjenega pristaša, marveč zato, ker je zborovanje tako klavrno propadlo. Iztaknili so žrtev v Štifaniču, nemara zato, ker spada med dolgine in ga je bilo videti iz gneče, ga izročili policiji in ga prignali pred sodišče kamor so se hodili v močnih skupinah naslajat pri treh zaporednih razpravah.

Po zaslišanju obremenilnih in razbremenilnih prič je predsednik sodišča popoldne nekaj pred 17. uro po daljšem uvodu ugotovil, da obtoženec ni kriv, ker sodišče ne najde opore v protislovnih izjavah prič in se nanje ne more zanesti. Kdo bi se torej čudil osuplosti kominformističnega občinstva, kateremu prireditev zopet ni stekla po programu — in tokrat dokončno. Ostali so tam brez besede in gledali drug drugega. Ali naj protestirajo? Je-li to dovoljeno tudi na sodišču? Ali naj v znak nezadovoljstva ostanejo kar v dvorani? Toda nihče ni vedel svetovati, dokler se ni ta in oni pričel umikati iz dvorane, misleč: Vrag vzemi še takšno vodstvo, ki ni predvidelo nerodnega zaključka!

Po stopniščih in na cesti pa ni manjkalo komentarjev. Mladoletna dekleta iz kominformistične skupine, ki imajo svetovne politične zapletke v mezincu, so glasno valile krivdo za «krivično» razsodbo na Trumana in Tita. In pri tem bo brškone ostalo, čim bo «Unità» potrdila njihovo mnenje!

Neroden padec s kolesa

Stiridesetletni cestar Jože Regent doma s Kontovela 109 se je včeraj, ker mu je zmanjkalo materiala za popravilo ceste, vsedel na kolo in odšel proti skladišču. Toda na cesti Bane-Trebče je nenadoma padel s kolesa in ker mu bolečine niso dale miru, so ga morali odpeljati v bolnico, kjer so ga zdravniki zaradi ran na prstih desne roke in zaradi verjetnega zloma zapestja leve roke sprejeli na ortopedskem oddelku. Menijo, da bo okreval v 7 do 30 dneh.

Trčenje pri škedenjskem pokopališču

Trije potniki «Topolina» ranjeni

Oster ovinek pri škedenjskem pokopališču je za pešce kakor tudi za avtomobile zelo nevaren in prav previdnosti vseh se moramo zahvaliti, da do včeraj ni bilo nikakega resnega karambola. Včeraj popoldne pa je neki «Topolino» trčil v veliko avto, last tržaške občine, in vsi trije potniki prvega so bili več ali manj laže ranjeni.

V «Topolinu» so bili 32-letni Giuseppe Bilucaglia iz Ul. Galleria 11, 30-letni Nicola Albertazzi iz Sv. M. M. Zg. 270 in končno še Eugenio Leban iz Ul. Pascoli 32. Ko je Bilucaglia, ki je vozil avto, hotel zamenjati prestavo, se mu je verjetno zataknilo in v nervoznosti ni preveč pazil na smer avtomobila, ki se je pomaknil na levo stran. Prav v tistem trenutku pa je z nasprotne strani, to je iz Ul. Carpinetto privozil v smeri proti Skednju težak avto «Ford» in ker je bil še za ovinkom, ni opazil nevarnosti. Čim je zavozil izza ovinka pa je bilo že prepozno, kajti Topolino se je dobesedno zaril vanj.

Težko breme težaku na nogo

Med delom na nekem parniku v novem pristanišču je 47-letnemu težaku Francescu Nisigoiu iz Skoljeta 251 padel na nogo težak pokrov ladijskega skladišča. Moža so takoj odpeljali v bolnico, kjer so ga sprejeli na ortopedskem oddelku. Težko breme mu je skoraj odsekalo prst desne noge in Nisigoi bo moral ostati v bolnici od 20 do 30 dni.

Nedeljska svečanost v sanatoriju v Nabrežini

V nedeljo zjutraj je bila v Nabrežini svečanost, združena z zaključenimi popravljalnimi deli v tamkajšnji bolnici za pljučno bolne. Svečanosti se je udeležilo večje število predstavnikov javnega življenja, med njimi podžupan Visintin, predstavnik predsedstva cone dr. Vuxani, prof. Mandruzzato, predsednik glavne bolnice adv. Presca itd..

Že dolgo časa so bolniki nabrežinskega sanatorija zahtevali, naj bi se poskrbelo za povečanje poslopja, ki je postal zaradi vedno večjega število prosilcev premajhen, pa tudi v drugem pogledu ni odgovarjal vsem zahtevam.

Največja pridobitev, s katero se lahko sedaj ponaša nabrežinski sanatorij pa je novi kirurgični oddelek, v katerem bodo lahko odslej naprej izvrševali tudi najtežje operacije. Razen tega je bilo poslopje samo zvišano kar za dve nastropji, s čimer se bo lahko tudi število bolniških postelj znatno povečalo. Do sedaj je bilo v sanatoriju prostora za 160 bolnikov, odslej naprej bo sanatorij lahko sprejel 210 bolnikov.

IZ ISTRSKEGA OKROŽJA

V ŠKOCIJANU PRI KOPRU so odkrili ploščo padlima kurirkama

V soboto 8 septembra je bila na bivši železniški postaji lepa spominska slovesnost. Ob navzočnosti velikega števila ljudstva je bila odkrita spominska plošča dvema mladima tovarišicama — kurirkama, ki sta v času borbe padli na tem mestu pod svincem okupatorja. Bili sta to Marija Segulin in Akvelina Bembič. Padli sta pri izvrševanju svoje dolžnosti kot borki za svobodo svojega ljudstva.

Spominski govor je imel tovariš Valentič, ki je posebno poudaril prispevek mladine v narodnoosvobodilni borbi. Mati padle Akveline iz Loparja se je v kratkih besedah zahvalila za tako skrb in hvaležnost organizaciji okrajne zveze borcev. Organizacije in posamezniki so položili več velikih vencev.

Obisk zagrebškega velesejma

Okrajni odbor SIAU organizira v sporazumu s «Putnikom» iz Portoroža dva izleta za obisk zagrebškega velesejma, ki bo od 15. do 30. septembra v Zagrebu. Za izletnike Koprskega bo na razpolago poseben vlak. V Zagrebu bo zagotovljeno prenočišče za vse izletnike. Poleg velesejma bodo izletniki obiskali tudi Kumrovec, rojstno vas maršala Tita in Rogaško Slatino.

Prijave za izlet sprejemajo krajevni in mestni odbori Fronte in ostale osnovne organizacije Fronte, sindikalne podružnice in kulturne ustanove. Sezname prijavljenih izletnikov je treba dostaviti okrajnemu odboru SIAU najkasneje do 13. septembra, (četrtek) in naj vsebujejo ime, priimek, rojstne podatke in podatke osebne izkaznice. Za tiste priglašence, ki imajo osebno izkaznico z rdečo črto, naj se sestavi poseben seznam v dveh izvodih in navede samo ime in priimek ter bivališče, za druge pa je potreben seznam v štirih izvodih. Stroški izleta so nizki in znašajo za vožnjo, prehrano in prenočišče samo 2100 dinarjev.

Letos bosta organizirana samo ta dva izleta za obisk zagrebškega velesejma, zato priporočamo, da naši ljudje izkoristijo to izredno priložnost. V kratkem času bodo lahko videli veliko novega in zanimivega iz življenja v novi Jugoslaviji.

Prvi izlet bo dne 20. septembra, drugi pa dne 24. septembra. Vsakega izleta se bo lahko udeležilo 600 ljudi. Kraj in uro odhoda bo določil okrajni odbor SIAU sporazumno s «Putnikom» in tudi pravočasno obvestil udeležence.

IZ BUJSKEGA

Nova opekarna v dolini reke Mirne

Gospodarski razvoj zaznamuje v bujskem okraju zadnje čase nekaj pomembnih uspehov. Pred časom smo poročali o velikih delih za namakanje v dolini Mirne, ki bodo prinesla veliko dobrega članom KDZ, ki imajo v posesti stotine ha najboljše zemlje.

V isti dolini je v mesecu avgustu začela z delom nova opekarna «Svoboda». Do sedaj je bilo pripravljenih za žganje 65.000 komadov opeke. Do konca tekočega leta bo ta opekarna po predvidenem načrtu dala za potrebe gradenj okoli 260.000 komadov opeke in 40.000 komadov strešnikov.

Okrajno mizarsko podjetje «Proleter» v Bujah bo v prihodnjih dneh izročilo prvih 10 sobnih oprem, ki jih je izdelalo za hotel «Prvi maj» v Umagu. Dokončujejo pa še drugih deset oprem za novoporočence, ki bodo veljale v prosti prodaji le 80.000 dinarjev.

Da bo izdelavo pohištva izboljšalo in pocenilo, je podjetje naročilo iz tovarne «Rade Končar» v Zagrebu nove električne motorje, ki bodo zelo olajšali dela pri izdelavi pohištva.

Kaznovan špekulant

Okrajno ljudsko sodišče v Bujah je obsodilo na šest mesecev zapora z odvzemom osebne svobode Gina Vižintina iz sv. Lovrenca, skladiščnika kmečke zadruge v Babičih. Kaznovani Gino je špekuliral in goljufal začružnike in jim tako povzročil precej škode. Sedaj bo imel čas premišljevati, da ni dovoljeno jemati skupnosti in se okoriščati na njen račun.

Obvestilo Glasbene šole v Kopru

Na glasbeni šoli v Koprju prične pouk dne 13. septembra. Vpisovanje je začelo včeraj in se nadaljuje danes in jutri v šolskih prostorih na trgu Brolo št. 2. II. nadstropje od 11 do 12 in od 15 do 17 ure.

Poučevali se bodo naslednji predmeti: klavir, violina, violončelo, kontrabas, flavta, oboa, klarinet, pozavna, solopetje ter teoretski predmeti. Čas pouka po dogovoru s profesorjem. Možnost vežbanja inštrumenta na šoli.

Ravnateljstvo

MALI OGLASI

ZAKONSKI par ves dan odsotna išče sobo. Naslov na upravi lista.

ADEX-IZLETI

DVODNEVNI IZLETI dne 29. in 30. septembra
Ajdovščina
Vipava
Maribor
Celje
Vpisovanje do 15. septembra. — Tel. štev. 29243

ENODNEVNI IZLETI dne 30. septembra
Opatje selo
Škrbina na Krasu
Bled
Vpisovanje do 15. septembra. — Tel. štev. 29243

IZLETI Z VLAKOM
Zagrebški velesejem
od 22. do 24. septembra
Z AVTOBUSOM
od 20. do 23. septembra
Vpisovanje do 15. septembra. — Tel. štev. 29243

Slovensko ljudstvo proslavlja štiristoletnico svoje knjige

DVE RAZSTAVI SLOVENSKE KNJIGE ODPRTI V LJUBLJANI

V soboto 8. septembra sta bili v Ljubljani odprti dve razstavi slovenske knjige. V Moderni galeriji je bila zjutraj odprta razstava pod naslovom: Štiri sto let slovenske knjige, popoldne pa je bila v Narodni in univerzitetni knjižnici odprta razstava del slovenskih protestantskih piscev.

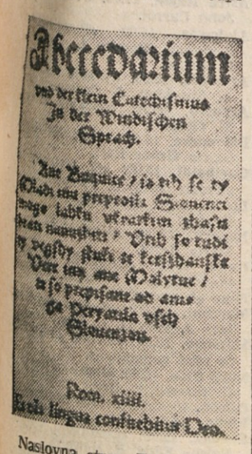

Naslovna stran Trubarjevega Abecedarija iz leta 1551.

Na prvi razstavi v Moderni galeriji je prikazana slovenska knjiga v svojem razvoju skozi štiri stoletja, od Trubarja pa do knjige, ki se je včeraj pojavila v ljubljanskih knjigarnah. Res je to predvsem razstava knjig, vendar so prireditelji razstave prikazali tudi okolje v katerem se je slovenska knjiga rodila in razvijala. Zato na razstavi ni samo knjig, temveč vidimo tudi kulturno zgodovinske objekte, slike, plastike, pohištvo, značilne za posamezna obdobja zgodovine. Posebno v prvih dvoranah prevladujejo ti predmeti nad knjigami, ki so razstavljene nekako v okviru najrazličnejših predmetov, ki karakterizirajo 16. 17. in 18. stoletje. Vendar je celotna razstava odlično urejena in lepo prikazuje, kako se je slovenska knjiga rodila v skromnih razmerah, kako je bila dolgo časa tudi sama skromna in preprosta, kako pa se je vedno bolj razvijala in dosegla v sedanjem času pravo množično proizvodnjo.

Razstavno gradivo je razdeljeno po petih dvoranah. V prvih vidimo slovensko knjigo v 16. 17. in deloma tudi v 18. stoletju. Protestantskih knjig pa tu ni, ker so razstavljene na posebni razstavi v Narodni in univerzitetni knjižnici. Vidimo pa lahko Schoenlebnova dela, Hrenove knjige, Kastelčeve Bratovske bukvice, italijansko slovenski slovar Alassia da Sommaripe iz Devina, pridige Janeza Svetokriškega zbrane v knjigi Sacrum promptuarium, štiri debele Valvasorjeve knjige ter še vrsto drugih najstarejših slovenskih knjig. Druga soba, ki obsega slovensko knjižno produkcijo nekako od Pohlina do Prešernove smrti, obsega že večje število knjig. Tu vidimo že Vodnikove pesmi, njegovo kuharsko knjigo, nauk o babištvu, Linhartova dela, Slomškove spise, Cebelico, Baragovo indijansko slovnico in Levedà tudi Prešernove poezije. Dobo pa označujejo spomini na Zoisov in Prešernov krog, ki jih je že kar precej. Jedro tretje dvorane predstavljajo spisi Jurčiča, Levstika in Stritarja, ki jih lahko vidimo lepo razstavljene. Tu so tudi na ogled že številni slovenski časopisi ter prva dela politične literature. Dobo nastajajočega realizma v slovenski književnosti pa označujejo portreti naših pisateljev ter nekateri predmeti, ki so neposredno povezani z njimi. Po obsegu najrazsežnejša je četrta dvorana, ki obsega slovensko knjigo od osemdesetih let preteklega stoletja pa do konca prve svetovne vojne. Tu so prireditelji razstave dali ves poudarek na knjigo, kajti to je že doba širokega razmaha slovenske književnosti. Obiskovalec lahko vidi kompletno serijo Ljubljanskega Zvona, ki obsega 60 vezanih knjig, Aškerčeva, Tavčarjeva dela, spise Slovenske Matice, originalne prve Cankarjeve izdaje, poezije Otona Župančiča, Murna in Ketteja ter še vrsto drugih knjig, ki so izšle v času do leta 1918. Povojno knjigo pa vidimo razstavljeno v zadnji dvorani, ki je urejena kot moderna knjigarna. Tu je razvidna že vsa množičnost slovenske knjižne produkcije. V prvem oddelku so knjige iz stare Jugoslavije, v drugem dela iz narodnoosvobodilne borbe, v tretjem pa knjige izišle po osvoboditvi. Poleg prevodov v prvovrstni opremi, občudujemo lahko tudi posamezne krasotne izdaje, zbrana dela naših klasikov, kompletne letnike naših revij, izvirna dela domačih pisateljev, literaturo za otroke ter še vrsto drugih lepih in zanimivih knjig, ob katerih se bo ustavil marsikak obiskovalec razstave.

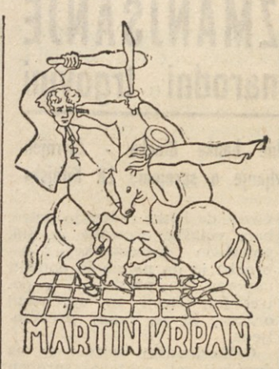

Ena izmed zadnjih slovenskih knjig: ponatis Levstikovega Martina Krpana. Knjigo je izdala založba «Lipa» v Kopru. Naslovno stran je narisal Rudolf Saksida.

Druga knjižna razstava je bila v soboto popoldne odprta v Narodni in univerzitetni knjižnici. Na tej razstavi so postavljena na ogled dela slovenskih protestantskih piscev 16. stoletja. Od 48 knjig kolikor so jih izdali naši protestanti, jih imamo v Ljubljani 18, ki so vse razstavljene. Druga dela protestantskih pisateljev pa so prikazana v fotografskih posnetkih, ki so bili izdelani prav za jubilej slovenske knjige. Tako vidimo lahko samo v fotografijah prvo slovensko knjigo Trubarjev Katekizem iz leta 1551, ki je v edinem izvodu ohranjen na Dunaju. Izmed originalov pa vzbuja prav gotovo splošno pozornost Dalmatinova Biblija, knjiga velikega formata, opremljena s številnimi lesorezi in vezana v usnje. Razen prvih slovenskih knjig vidimo na razstavi tudi nekaj originalov Trubarjevih in Dalmatinovih pisem, podobe krajev, kjer je Trubar živel in deloval ter posebej še nekatera znanstvena dela domačih in tujih avtorjev, ki govore o protestantskih pisateljih in začetkih slovenske književnosti.

Obe razstavi slovenske knjige vzbujata splošno pozornost saj je mogoče videti stvari, ki so navadno spravljene v varnih omarah in le za posebne prilike pridejo iz zakladnic na svetlo. Razen tega pa je razstava v Moderni galeriji ena prvih tovrstnih razstav slovenske knjige. Ni nobenega dvoma, da bosta zato obe razstavi privabili še številne ljubitelje naše knjige, kot sta jih privabili že na dan otvoritve.

S. R.

Maršal Tito na Visu leta 1944.

SLOVENSKA FILHARMONIJA v novi sezoni

Po en koncertni večer bo posvečen Mozartu, Wagnerju in Smetani

Slovenska filharmonija v Ljubljani, ki ima skrb za razvoj slovenske glasbene umetnosti, ima v svojem sestavu tudi koncertno poslovalnico, katere naloga je organizirati koncerte v Ljubljani in na podeželju. Slovenska filharmonija pripravlja za novo sezono vrsto koncertov. Zaenkrat je znan program simfoničnih koncertov v Ljubljani, ki iz leta v leto vzbujajo vedno večje zanimanje pri poslušalcih.

V letošnji sezoni bo simfonični orkester Slovenske filharmonije, ki šteje nad 70 godbenikov, priredil osem rednih simfoničnih koncertov, ki si bodo sledili v približnem razmahu treh tednov. Prvi simfonični koncert bo 5. oktobra, drugi 9. novembra, potem pa si bodo sledili takole: 23. novembra, 7. decembra, 11. junaurja, 1. feguarja, v ponedeljek in petek, v veliki unionski dvorani. Vsak koncert bo imel tudi ponovitev, ki bo sledila tri dni po prvi izvedbi. Koncerte bodo dirigirali letos štirje dirigenti: Jakov Cipci in Bogo Leskovic, ki sta stalna dirigenta simfoničnega orkestra Slovenske filharmonije, dirigent in direktor ljubljanske Opere Samo Hubad ter Lovro Metačič, ki se je že v lanski sezoni uspešno uveljavil pri ljubljanski publiki. Koncertni spored je pester ter prirejen tako, da bodo pri vseh koncertih nastopili tudi solisti, bodisi vokalni in instrumentalni. Naj omenimo pianistki Hildo Horakovo in Jelko Suhadolnikovo ter violinista Uroša Prevorška. Od pevcev pa bodo sodelovali Vanda Gerlovičeva, Nada Vidmarjeva, pri Mozartovem «Requiemu», ki je tudi na sporedu pa še Julij Bettetto, Janez Lipušček in Elza Karlovčeva.

Med deli, ki bodo na sporedu, naj omenimo najprej dela domačih slovenskih komponistov. Že na prvem koncertu bo krstna izvedba Škerjančeve IV. simfonije, ki kaže velik skladateljev napredek na področju simfonične glasbe. Poleg Škerjanca bo s svojo simfonijo zastopan še Marjan Lipovšek in Slavko Osterc z manjšo skladbo. Od tujih skladateljev pa naj omenimo Mozarta, Richarda Wagnerja in Smetano, katerih vsakemu bo posvečen po en koncert, da se bodo izvajala samo dela tega skladatelja. Sicer pa so na sporedu letošnjih simfoničnih koncertov še Čajkovski s Sesto simfonijo, Richard Strauss, Respighi, Rimski Korzakov, Brahms in M. Ravel.

Za vso to serijo rednih simfoničnih koncertov je razpisan abonma. Reda bosta dva in bosta oba imela povsem enak program, le da bodo abonenti prvega imeli koncerte v ponedeljkih, drugi pa v petkih. Vpisovanje abonentov se vrši prav sedaj, vendar je zanimanje za simfonične koncerte tako veliko, da bosta prav gotovo oba abormaja polno zasedena in bo za neabonente le malo sedežev na razpolago, v kolikor ne bo treba dati celo druge reprize. Poleg teh rednih simfoničnih koncertov, pa bo še vrsta izrednih simfoničnih koncertov, po vsej verjetnosti s tujimi dirigenti in tujimi solisti, kot je bilo to preteklo sezono. Vendar pa točen spored še ni znan, niti niso še znani umetniki iz tujine, ki bodo nastopili v Ljubljani.

Velik uspeh jugoslovanske fotografije v Riu de Janeiru

Na drugi svetovni razstavi umetniške fotografije, ki je bila pretekli mesec v Riu de Janeiru, je prejela prvo od desetih nagrad Zveza foto. in kinoamaterjev Jugoslavije. Jugoslovanski fotoamaterji so sodelovali na razstavi s 30 fotografijami 16 avtorjev. Razen jugoslovanskih fotoamaterjev so prejeli nagrade še fotoamaterji Zapadne Nemčije, Avstrije, Portugalske, Brazilije in Kitajske.

Včeraj je bil dan jugoslovanske mornarice

Dogajalo se je partizanskim pomorščakom na Jadranu

Na jadransko morje se je spustila jesenska noč. Nebo so prekrili gosti oblaki, ki so zakrili zvezde in mesec. Tih vetrič je premrežil morsko površje in prinašal svež duh morja. Vse naokoli je vladala tišina. Samo ob bokih partizanske bojne ladjice «Kornat» je komaj slišno klokotalo morje. Tudi na ladjici je vladala tišina. Slo je na polnoč. Mornarji so počivali. Samo budne oči stražarja so se upirale v temo kot da jo hočejo predreti in videti v daljavo. Visoko nad stražarjevo glavo, na jamboru, se je veter zapletal v modro-belo-rdečo zastavo s peterokrako zvezdo.

Ob orožju na ladji so mornarji počivali; tu in tam je bila v temi opazna kontura orožja: treh cevi strojnic, topa, protiavionskega štiricevnega in dvocevnega mitraljeza.

Kakor senca je ladja neslišno počasi plula od otočka Žirja proti otoku Visu; vračala se je po opravljeni nalogi. To je bilo leta 1944. ko so partizanski pomorščaki s svojimi majhnimi, skoraj neoboroženimi ladjicami izvajali junaške podvige v borbi z nemškimi dobro oboroženimi vojnimi ladjami.

V hipu je stražar-opazovalec zaskrbljeno nastavil dlani nad oči in se pazljivo zagledal v mrak. Nekje daleč tam v temi so v presledkih zableščali svetlobni žarki. Potem so prenehali, izginili. Stražar se je zagledal še pazljiveje.

Svetloba se je spet pojavila. To je bil dogovorjeni zavezniški signal, znamenje, da je tam na morju neka njihova ladja.

Tudi poveljnik «Kornata» je videl signal. Ni bilo povoda za vznemirjanje. Neznani ladji se lahko odgovori. In «Kornat» je odgovoril z istim svetlobnim znamenjem, zmanjšal brzino in se končno ustavil.

Nočno tišino je kmalu zmotilo brnenje motorja. Brnenje se je bližalo, postajalo je močnejše. Na temni, kot olje gosti vodi so se pojavile nejasne sence, a potem obrisi treh bojnih čolnov. Za njimi se je iz mraka pokazal še četrti. Dva sta se popolnoma približala partizanski ladji. Druga dva pa sta zaostala in opisala polkrog okrog partizanske ladje. Na čolnih so bili vojaki v sivih suknjah.

Z bojnega čolna, ki se je približal samemu boku «Kornata», so vojaki vzklikali: Okej, partizani!

Na «Kornat» so vrgli vrvi za privezo. Čoln se je privezal ob ladjo. Drugi čoln se je na lahno približal in se ustavil na nasprotni strani ladje.

Partizani na krovu «Kornata» so radovedno opazovali vojne čolne in angleške vojake na njih, ki so jim mahali in po angleško pozdravljali. Poveljnik ladje je zapustil poveljniški mostiček in se počasi pomikal proti krovu. Vojak s privezanega čolna se je hitro vzpenjal po lestvi, ki so jo spustili s «Kornata». Ostali so se pripravljali, da pojdejo za njim.

Ko je poveljnik «Kornata» prišel do nepoznanega vojaka, se je tą ustavil, hitro pogledal okrog sebe in poleg začudenega poveljnika stekel po palubi. Poveljnik se v prvem hipu ni znašel. Nato pa se je vse odigralo z bliskovito brzino. Nepoznani vojak se je zagnal k italijanskemu mitraljezu, ga zagrabil z obema rokama in začel nekaj pretikati po njem.

V delčku sekunde je bil poveljnik «Kornata» poleg nepoznanega vojaka in ga pogledal v obraz. Obraz vojaka je bil ves napet, oči uperjene v mitraljez, ki se ni pokoraval gibom rok. Poveljnikov pogled je zdrknil z vojakovega obraza niže, na prsi, kjer se je siva suknja upognila in nekoliko razprla, da se je videla vojaška bluza. Tedaj je poveljnik za hip okamenel — to ni Anglež, ne, ob mitraljezu je Nemec ... a tam spodaj, na morju, je ob «Kornatu» privezan nemški bojni čoln, ob njegovem dolgem boku stoji drugi, ... in okoli ladje krožijo ne angleški, ne zavezniški, temveč nemški, bojni čolni.

Poveljnik ladje ni niti za hip več okleval. Po palubi se je razlegel njegov klic:

Tovariši! V borbo! Nemci!

V njegovih krepkih mišicah, v vsem njegovem ogromnem telesu je zavrela kri in se prebudila silna moč. Težke pesti so se spustile na prsi Nemca. Zagrabil ga je kot s kleščami in ga dvignil od tal. Trenutek je Nemec visel v zraku, potem pa je telebnil na palubo. Poveljnik se je sklonil — pri mitraljezu je bil zabojček z municijo, zgrabil ga je, dvignil kot pero in vrgel v sovražnika. Zabojček z municijo je topo udaril Nemca v prsi. Od udarca se je onesvestil.

Medtem so se mornarji razpršili po palubi. Pritekli so vsak k svojemu orožju: k topu, mitraljezom, puškam. S «Kornata» so se na čolne okrog njega vsuli streli. Z nemških bojnih čolnov so odgovorili z ognjem. Izstrelki so v svetlečih se črtah prekrižali prostor okoli «Kornata».

Motorist «Kornata» je dal stroju vso brzino. Motor je težko zahreščal. Ladja se je z vso silo zagnala in potegnila s seboj privezani nemški bojni čoln. Vrv, s katero je bil čoln privezan k ladji, ni mogla vzdržati; pretrgala se je.

Nočna bitka na morju se je nadaljevala z nezmanjšano zagrizenostjo. Nemški čolni so imeli veliko brzino. Nemcem nikakor ni šlo v račun pustiti partizansko ladjo iz rok, a partizanom na «Kornatu» tudi ni bilo do tega, da bi Nemce kar tako pustili.

Svetli traki izstrelkov z borbenih čolnov so zasipavali ladjo, preletali poleg nje in nad njo, tonili in izginjali v vodi ob njenih bokih. S «Kornata» pa je letelo na bojne čolne na stotine iztrelkov. Streljanje se je prelivalo v grmenje, v bobnenje, v besnjenje, ki se dolgo ni poleglo. Tedaj so v trenutku prestanka partizani opazili, kako se eden izmed sovražnih čolnov polagoma potaplja. Bil je težko poškodovan. Drugi čoln je zajel požar. Tudi ta je izpadel iz borbe.

Še močneje, še siloviteje je grmelo orožje s «Kornata» proti dvem preostalim sovražnim čolnom. Tudi ta dva nista bila več nevarna. Nemci so poraženi ustavili ogenj in pobegnili v mrak; niso se upali več nadaljevati borbo.

Na morje se je spet spustila mrtva tišina. Po vroči bitki je bila še mirnejša, še lepša tiha noč na Jadranu. Mornarji niso spali in kot da sploh ne bi čutili utrujenosti po vsem tem, kar se je to noč pripetilo. Zopet in zopet so si pripovedovali dogodek, zmerjali Nemce in se v tišini in mraku veselili zmage.

* * *

Danes križarijo ladje jugoslovanske vojne in trgovske mornarice po svobodnem Jadranskem morju, prav po tistih mestih, kjer so še pred šestimi, sedmimi leti plule slavne partizanske ladjice, po onih mestih kjer se je v bojni vihri sporijemala hrabrost in ljubezen do lastne zemlje in lastnega morja z orožjem in silo okupatorja.

P.

6,881.100 prebivalcev v Avstriji

Število prebivalstva na Dunaju pada

Letos dne 1. junija 1951 je bilo ljudsko štetje v Avstriji, katerega prve in torej predhodne rezultate objavlja sedaj avstrijski centralni statistični urad na Dunaju.

Iz objavljenih podatkov je razvidno, da šteje sedaj Avstrija na 83.850 km2 6,881.100 prisotnega prebivalstva, medtem ko je na istem ozemlju prebivalstva s stalnim bivališčem 6,918.959. Od kod ta razlika? Ta razlika je delno nastala zaradi tega, ker je del prebivalstva s stalnim bivališčem v Avstriji začasno v inozemstvu in zaradi tega, ker štejejo meč stalno prebivalstvo tudi razne pogrešance iz vojnih časov, s katerih vrnitvijo je še mogoče računati.

Če primerjamo rezultate tega štetja s prejšnjimi štetji, vidimo, da je od 1939. do 1951. število prebivalstva naraslo za približno 300.000, vendar primerjava prebivalstva po štetju dne 17. maja 1939, ko je bila Avstrija že pod Hitlerjem in leta 1951, ni mogoča. Štetje leta 1939 je namreč izkazovalo samo tako imenovano pravno prebivalstvo, ki je torej bilo v Avstriji na podlagi raznih zakonskih predpisov, n. pr. o domovinstvu itd. Zato tudi avstrijski statistični centralni urad ni napravil primerjave med omenjenimi štetji, temveč primerja zadnje avstrijsko štetje dne 22. marca 1934 s sedanjim štetjem. Primerjava rezultatov tega štetja kaže, da se je od 1934 do 1951, torej v 17 letih, prebivalstvo povečalo samo za 158.726 oseb ali 2.3%. Najbolj je prebivalstvo naraslo od 1934 do 1951 na Solnograškem ter v Zgornji Avstriji, zmanjšalo pa se je prebivalstvo na Dunaju za 15.6%, na Gradiščanskem in v Nižji Avstriji. Tudi v prejšnjih časih je avstrijsko prebivalstvo počasi naraščalo. Leta 1920 je štela Avstrija 6,131.445 ljudi, 1923 pa 6,534.742, prirastek je znašal od 1923 do 1934, torej v 11 letih, komaj okoli 230.000 ljudi!

Po štetju leta 1951 ima Dunaj 1,737.893 navzočih prebivalcev, leta 1947 je štel še 1 milijon 548.137 prebivalcev (tedaj ni bilo štetja, temveč so cenili število prebivalstva po številu izdanih živilskih kart). Leta 1934 je štel Dunaj 1,874.130 prebivalcev, pred prvo svetovno vojno, ko je bil središče velike države z okoli 50 milijonov prebivalcev, pa je imel 2,031.000 prebivalcev. V dobrih štiridesetih letih se je dunajsko prebivalstvo zmanjšalo za okoli 400 tisoč ljudi in je to edini primer velikih mest na svetu s tako stalno nazadujočim prebivalstvom. Še večje zmanjšanje kot Dunaj izkazuje od 1934 do 1951 Dunajsko Novo mesto, kjer je znašalo zmanjšanje 17.1%, ter Eisenstadt na Gradiščanskem z zmanjšanjem 18.3% v istem razdobju. Če še primerjamo kraje z največjim prirastkom, vidimo, da so to industrijska mesta kot n. pr. Linz, Steyr in Salzburg) slednji zaradi beguncev!).

D. P.

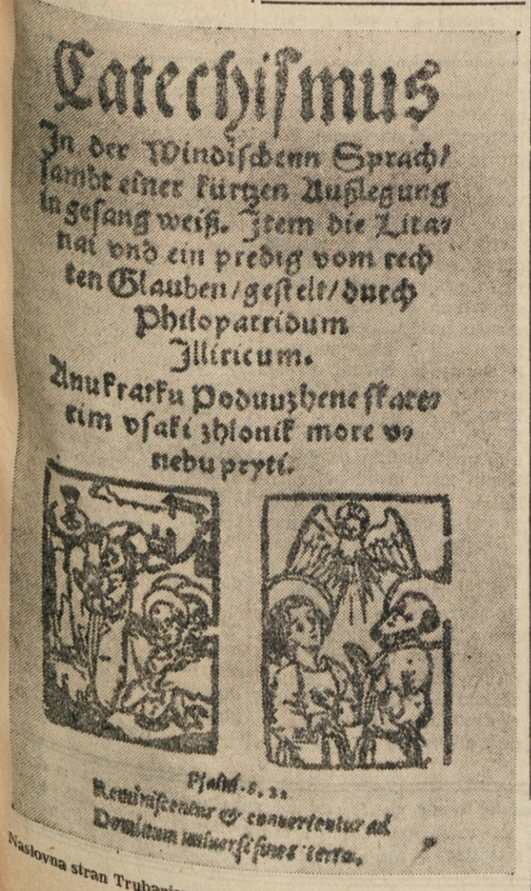

Naslovna stran Trubarjevega Catechisma, prve slovenske knjige

Nov domači film

Ekipa «Jadran filma» je pričela snemati nov umetniški film «Humoreska», po scenariju znanega hrvatskega književnika Jože Horvata. Film režira Branko Marjanovič, glasbo pa je napisal Ivo Tijadovič.

Film se dogaja v nekem provincijskem mestecu, v katerem je ljubezen do glasbe razvita do pretiranosti. Ivan Ivanovič, tip birokrata, kakršne smo imeli in kakršni se še najdejo na vseh področjih našega družbenega življenja, «reorganizira» kulturnoumetniško dejavnost v tem mestecu. V spopadu med tem birokratom in njegovo okolico, ki je poln smešnih zapletov, se razvija dejanje tega filma.

Z NEDELJSKEGA KONCERTA V ŠEMPOLAJU

Zgoraj pevski zbori iz Podgore Gorica, Proseka-Kontovela in Nabrežine; spodaj: pogled na občinstvo med koncertom.

Kje na svetu imajo največ telefonov

Po številu aparatov in porazmerju s prebivalstvom je na prvem mestu Amerika V Evropi prvi Stockholm. STO pred Italijo

Največja telefonska družba na svetu American Telephone and Telegraph Company v New Yorku izdaja vsako leto statistični pregled o številu telefonov na svetu, t. j. po posameznih državah, obenem pa primerja število telefonskih aparatov s številom prebivalstva tako, da dobimo iz teh statističnih pregledov ne samo podatke o številu telefonov na svetu ter po važnejših mestih, temveč tudi podatke o gostoti telefonov. Nadalje so v pregledu objavljeni tudi podatki o lastništvu telefonskega omrežja, namreč ali je telefonsko omrežje v državnih ali zasebnih rokah in končno so objavljeni tudi podatki o številu avtomatskih telefonskih aparatov, ki kažejo modernizacijo telefonskega omrežja v posameznih državah.

Predvsem je iz statističnih podatkov razvidno, da imajo največ telefonov na svetu v ZDA, kjer jih je bilo dne 1. januarja 1950 40.7 milijona od 70.3 milijona, kolikor je sploh telefonskih aparatov na svetu. Po številu telefonskih aparatov slede: Velika Britanija 5.2, Kanada 2.7, Nemčija 2.4 (skupaj Zahodna in Vzhodna Nemčija), Francija 2.3, Japonska 1.7, Švedska 1.6, Sovjetska zveza 1.5, Italija 1.1 in Avstralija 1.07 milijona. Če drugega ne, nam pade takoj v oči, da ima mala Švedska s komaj 7 milijoni prebivalcev več telefonskih aparatov kot mnogo večja Sovjetska zveza. Italija ima razmeroma znatno število telefonov.

Toda vse drugačno sliko, zlasti pa drugačen vrstni red dobimo, če primerjamo število telefonskih aparatov s številom prebivalstva. Tu so zopet na prvem mestu ZDA, kjer pride 27.1 telefonskega aparata na 100 prebivalcev ali z drugimi besedami: na vsake štiri prebivalce približno 1 telefon. Ameriški razvoj gre pa izredno hitro. Samo v letu 1950 je že navedena družba instalirala 1.9 milijona novih telefonskih aparatov; če računamo še druge družbe, se je število telefonskih aparatov v ZDA lani povečalo za nad 2 milijona, torej več kot jih imajo številne druge, pa tudi velike države sploh.

Po gostoti telefonov slede naslednje države: Švedska 22.8 telefonov na 100 prebivalcev, Kanada 19.6, Švica 18.2, Nova Zelandija 18.2 in Danska 15.8. Daleč za temi državami zaostajajo druge kot n. pr. Italija s 2.4 telefona na 100 prebivalcev, pri čemer prekaša STO v znatni meri Italijo. Ker računajo, da ima STO okoli 25.000 telefonskih aparatov, znaša gostota 6.9 na 100 prebivalcev, kar je zelo znatna številka.

Če pogledamo posebej statistične podatke o telefonih v mestih, vidimo, da imajo relativno največ telefonov ameriška mesta. Na prvem mestu na svetu stoji Washington, kjer prevladujejo uradi in kjer pride na 100 prebivalcev 58.8 telefonskega aparata. Na drugem mestu med ameriškimi velemesti je San Francisco, kjer znaša relativna gostota 54.5. Druga ameriška velemesta in tudi manjša mesta zaostajajo po gostoti telefonov za navečenima velemestoma.

V Evropi imata telefonsko omrežje izredno velike gostote mesti Stockholm, kjer je prišlo 46.9 aparata na 100 prebivalcev, ter Bern z 42.1 (uradi v tem mestu!). Druga mesta zaostajajo za temi in ameriškimi številkami, celo danska mesta, kjer ima Kopenhagen relativno gostoto, samo 32.3, je pa zato gostota telefonskega omrežja na Danskem podeželju tako velika kot malokje na svetu in prekaša čelo ameriško gostoto, kjer so še sedaj, ko so mesta že prenasičena s telefoni, začeli prodirati v večji meri na podeželje.

Prav zanimiva je tudi primerjava gostote telefonskega omrežja v italijanskih mestih in Trstu. V Italiji je bilo dne 30. junija 1950 (zato se te statistike nekoliko razlikujejo od statističnih podatkov navedene ameriške družbe) brez Trsta 1,143.451 telefonskih aparatov, od tega največ v pokrajinah: Milano 247.000, Rim 225.000, Torino 96.000, Genova 62.000, Napoli 42.000, Firenze 40.000 in Bologna 28.000. Trst sam pa je imel 23.148 telefonskih aparatov (število telefonskih naročnikov je znašalo 16.723). Naslednje italijanske pokrajine so imele še nad 10.000 telefonskih aparatov: Novara, Vercelli, Bergamo, Brescia, Como, Varese, Bolzano, Padova, Benetke, Verona, Catania in Palermo. Vidimo, da prevladujejo severnoitalijanske pokrajine.

Če pa pogledamo gostoto telefonskega omrežja, t. j. da primerjamo število telefonskih aparatov s prebivalstvom, pa dobimo na prvem mestu Rim z 10.9 telefona na 100 prebivalcev, sledi Milan z 10.3, na tretjem mestu za njima pa je Trst, kjer je po italijanskih statistikah prišlo 7.8 telefonskega aparata na 100 prebivalcev, gostota je v Trstu večja kot v Genovi. Da je Rim na prvem mestu, je razumljivo, saj je središče vseh uradov velikega ozemlja, Milan pa je na tako dobrem mestu zaradi svojega trgovskega in industrijskega svojstva.

Na koncu naj navedemo še dve pokrajini, ki sta za nas zanimivi: Gorica in Videm. V goriški pokrajini je bilo 2.906 telefonskih aparatov, v videmski pokrajini pa 8.255. Gostota je v goriški pokrajini 2.1, v videmski pa je za polovico manjša: 1.05 telefonskega aparata na 100 prebivalcev. Gostota telefonov v teh dveh pokrajinah je razmeroma manjša kot v drugih severnoitalijanskih pokrajinah, zato pa daleč prekašata južnoitalijanske pokrajine.

Gostota telefonskega omrežja, kakor nam jo kaže število telefonskih aparatov, kaže v marsičem življenjsko raven prebivalstva.

D. P.

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME

Za danes predvideva vremenska napoved lepo vreme, zlasti v jutranjih urah. Popoldne pa so mogoče pooblačitve. Včeraj je bila v Trstu najnižja temperatura 22.4, najvišja pa celo 29.5, temperatura torej, ki je že lep čas nismo zaznamovali.

RADIO

Opozarjamo vas na naslednje oddaje: **Jug. cona Trsta:** 12.00: Schubertove skladbe: 14.00: Pisan spored slovenskih narodnih pesmi. — **Slovenija:** 12.40: Zabavna glasba; 19.40: Narodne pesmi. — **Trst II.:** 21.30: Vieuxtemps: Koncert št. 5; 22.30: Serenada v C-duru. — **Trst I.:** 13.25: Slavni glasovi; 19.00: Lahki orkestri.

PERZIJSKO - ANGLEŠKI ODNOSI SE VEDNO BOLJ SLABŠAJO

IRANSKI ULTIMAT ANGLIJI bodo predložili preko Harrimana

Mossadegh ni dobil odobritve v parlamentu za ta ultimat, ker niso poslanci prišli na sejo - Pred novo angleško noto

Angleški državni zaklad ukinil nekatere finančne prednosti Iranu

TEHERAN, 11 — Perzijski ministrski predsednik Mossadegh se je brez odobritve parlamenta odločil, poslati Angliji ultimat. London mu mora namreč v 15 dneh odgovoriti, če je pripravljen pričeti znova s pogajanji pod njegovimi pogoji, sicer bo izgnal iz Abadana Angleže, ki čuvajo tamkajšnje petrolejske čistilnice. Angleški Foreign Office se zaenkrat njegovih groženj ni ustrašil. Napovedal je prve gospodarske protiukrepe, obenem pa Mossadeghu grozi, da bo s svojimi vojaškimi enotami zaščitil angleške državljane v Abadanu, če bo to potrebno.

Ob vseh teh sedanjih grožnjah, do kakršnih še ni prišlo, odkar je izbruhnil spor moremo ugotoviti, da se je položaj na Srednjem vzhodu v zadnjih 24 urah izredno poslabšal.

Mossadegh je zaman čakal, da bi se v parlamentu zbralo zadostno število poslancev in bi bilo včerajšnje zasedanje legalno. Kot znano ima Mossadeghova nacionalna fronta veliko manjšino v Majlisu. Da je dosegel Mossadegh odobritve v parlamentu, se ima, kot se zdi precej zahvaliti Kachanijevi organizaciji «Bratje v Islamu», ki ima na vesti že več politikov, ki se niso strinjali z njenimi zahtevami. Čakanje v Majlisu je trajalo 2 in pol ure. Novo zasedanje bo v četrtek in Mossadegh namerava zahtevati zaupnico.

Včeraj je perzijski predsednik izjavil ob običajnem ginjenju: «Jutri bo vlada nastopila. Pripravljeni smo umreti, ne bojimo se ničesar in nikogar. Nihče ne bo mogel prestrašiti naše vlade z zlorabami in lažnimi obtožbami». Obtožil je Anglijo, da ima svoje agente v vseh delih države, med ljudstvom in na vladi ter končno na šahovem dvoru.

Nekateri politični opazovalci v iranski prestolnici menijo, da je Mossadegh mislil pri izjavi, da ima Anglija svoje agente tudi v perzijski vladi, na sedanjega poštnega ministra Yussufa Mocharja, ki je danes podal demisijo. Obtoževali so ga že prej zvez z opozicijo. Danes ponoči pa so javili, da je Mochar umaknil demisijo. Prepričani so, da namerava Mossadegh v kratkem izpolniti mesta v svoji vladi, ki so sedaj prazna. Tako bi nastavil novega ministra za pravosodje, gospodarstvo in pošto.

Mossadegh bo poslal svoj ultimat Angliji preko Harrimana. Podpredsednik perzijske vlade Fatemi je izjavil, da je Trumanov svetovalec ob svojem odhodu iz Iraną še «za naprej ponudil svoje usluge kot posredovalec v vseh poskusih za rešitev krize».

Politični opazovalci v Londonu so prepričani, da bo Anglija v kratkem poslala Teheranu odločno noto, v kateri pa ne bo nobenih novih predlogov za rešitev spora, ker se Anglija v sedanjem trenutku niti ne misli pogajati. Med tednom se bo Attlee posvetoval s svojimi sodelavci o novih ukrepih, ki bi jih podvzeli. Z njimi bi odgovorili na perzijski ultimat.

Istočasno pa je angleški državni zaklad od danes naprej ukinil nekatere finančne olajšave, ki jih le pred časom Anglija dovolila Iranu.

Uradno poročilo angleškega državnega zaklada pravi, da je te olajšave imela Perzija, kljub temu, da ni pripadala šterlinškemu področju. Perzija ne bo mogla več preko angleškega zaklada zamenjavati šterlingov za dolarje, obenem pa tudi ne plačevati svojih dolgov ali pa sprejemati plačila s šterlinškega področja.

Angleški državni zaklad nadaljuje, da «ukinitev izvoza nafte iz Perzije ne opravičuje več teh izrednih olajšav. Istočasno mora Združeno kraljestvo z velikimi stroški v dolarjih nabavljati nafto, v nadomestilo za iransko. V teh prilikah angleška vlada ne more več Perziji dobavljati dolarjev. Potrebno je bilo tudi odločiti, da so potrebna za vsa plačila v in iz Perzije dovoljenja zakláda». Istočasno izjavlja angleški državni zaklad, da ne bodo mogli več dobavljati Perziji redko blago, ki ga nujno potrebujejo v Angliji.

Angleški državni zaklad izjavlja ob koncu, da je namen teh odločitev «omejiti škodo, ki jo je prizadela Angliji akcija perzijske vlade» in dodaja, da jih bi mogli preklicati v vsakem trenutku, «to je takoj nato, ko bo teheranska vlada omogočila rešitev vprašanja nafte».

V perzijskih krogih v Londonu izjavljajo, da je Anglija s svojo današnjo odločitvijo enostransko prekršila finančni sporazum iz oktobra 1950. Danes pozno ponoči pa so javili iz perzijske prestolnice, da je Mossadeghova vlada odobrila spremno pismo, ki ga bo istočasno z ultimatom izročil jutri zjutraj perzijski poslanik v Washingtonu Entezam, Trumanovemu svetovalcu Everelu Harrimanu.

Proračun OZN za prihodnje leto

NEW YORK, 10. — Glavni tajnik Združenih narodov Trygve Lie je napovedal proračun za vzdrževanje Organizacije Združenih narodov za prihodnje leto, o katerem bo razpravljala glavna skupščina v mesecu novembru. Celotna vsota proračuna za leto 1952 je za 1,230.300 dolarjev nižja, kot je znašal proračun v preteklem letu.

Proračun izdatkov za vzdrževanje Organizacije ZN je v letu 1951 znašal 47,798.600 dolarjev. Novi proračun za prihodnje leto je nižji in znaša 46,568.300 dolarjev.

V svojem poročilu Trygve Lie navaja tudi podrobnosti novega proračuna. Tako je iz tega poročila vidno, da bodo dohodki ZN za novo leto znašali 5,812.100 dolarjev. Od tega pričakujejo 300.000 dolarjev od prodaje novih znamk ZN, 226.500 dolarjev iz prodaje razrih publikacij. V poročilu je tudi navedeno, da je v glavnem stanu 2840 uradnikov. Za prihodnje leto pa je celokupno število uradnikov glavnega stana, raznih obveščevalnih centrov in pokrajinskih komisij predvideno na 3.979 uradnikov.

Nova konferenca za dosego miru v Palestini

PARIZ, 10. — Jordanija je sprejela povabilo, da bo sodelovala na arabsko-izraelski konferenci, ki jo je v francosko prestolnico sklicala komisija OZN za premirje v Palestini. Pričetek konference bo prihodnji teden. Zasedanje bo v hotelu Crillon. To naj bi bili novi napori komisije za premirje, da bi dosegli mir med arabskimi državami in Izraelom. Zaenkrat so sprejele povabila naslednje države: Izrael, Sirija, Egipt in danes Jordanija.

Zadnji sestanek je bil na otoku Rodosu v februarju 1949, kjer so dosegli začasno premirje.

Zastrupitev v Modeni

14 članov dveh družin je v bolnici — Jedli so pokvarjene škombre

MODENA, 10. — Družini bratov Virgilio in Luigi Artioli sta se zastrupili. Obe družini imata po sedem članov. Zlasti je težak položaj najmlajših članov. Prepeljali so jih v bolnico. Zastrupili so se, ker so jedli pokvarjene škombre.

LEAMINGTON, 10. — Pretekli teden se je vršil v Leamingtonu, v Angliji, prvi mednarodni kongres čebelarjev, ki so se ga udeležili zastopniki 30 držav.

ZASEDANJE MEDNARODNE BANKE ZA OBNOVO IN DENARNEGA SKLADA

TRUMAN ZA ZMANJŠANJE omejitev v mednarodni trgovini

Poročilo predsednika Mednarodne banke Blacka - Zavrnjen češkoslovaški predlog za razpravljanje o sprejemu LR Kitajske

WASHINGTON, 10. — Predsednik Truman je slovesno odprl letno zasedanje Mednarodne banke za obnovo in Mednarodnega denarnega sklada, pri katerem so navzoči finančni ministri in guvernerji centralnih bank držav članic.

Ob tej priliki je izjavil, da morajo imeti oboroževalni napori trdno gospodarsko podlago ter da delo banke za obnovo in denarnega sklada lahko mnogo doprinese k tem temeljem.

Govoril je nato o omejitvi mednarodne trgovine z nadzorstvom nad izmenjavo valute. Dejal je, da je naloga spodbujati svetovno trgovino in odpraviti omejitve sedaj bolj težka zaradi oboroževanja. Vendar pa je izrazil upanje, da bodo udeleženci konference zastavili vse sile, da se zmanjšajo omejitve zunanje trgovine, ter je pripomnil, da se noben član sklada ali banke ne bo sklical na oboroževanje, da opraviči omejitve trgovine ali izmenjave valute, ki ne bi bile res potrebne za obrambo.

Predsednik je nato izjavil, da imajo posamezne države dovolj virov, da lahko zadostijo potrebam vojaške obrambe in tudi potrebam gospodarskega napredka in da ne smejo opustiti naporov, da preskrbijo s potrebnimi stroji in opremami države, ki so manj preskrbljene.

Češkoslovaški delegat je na današnji seji zahteval sprejem LR Kitajske v Mednarodni denarni sklad in v Mednarodno banko. Ameriški delegat je zahteval, naj se o tem ne sklepa. Ameriška resolucija je bila sprejeta z 48 glasovi proti 2 (CSR in Ceylon).

Danes so tudi objavili poročilo predsednika banke za obnovo Eugena Blacka.

Poročilo govori o bančnih operacijah v preteklem finančnem letu. V njem pa je tudi izraženo mnenje guvernerjev obeh ustanov, da je mogoče spore, nastale zaradi razdeljevanja redkih surovin in opreme reševati brez resne škode za svetovni gospodarski razvoj.

Pregled bančnih operacij v preteklem finančnem letu kaže večjo aktivnost, kot je bila v prejšnjem letu. Za prihodnje mesece pa predvideva poročilo potrebo, da se nekateri načrti spremene ali odložé.

Dalje pravi poročilo, da je naglica v gospodarskem razvoju odvisna od več činiteljev, od katerih posebno poudarja učinkovitost razdeljevanja in rabe gospodarskih virov, spretnost, s katero so zasnovani načrti za razvoj, zadostnost uprave, in vodstva in uspešnost pri mobilizaciji domačega kapitala.

Poročilo pravi dalje, da potrebe industrializiranih držav v Evropi in Severni Ameriki po surovinah določa veliko povpraševanje gospodarsko zaostalih držav v Aziji, Afriki in Latinski Ameriki po proizvodih. Kot kaže, pa tega povpraševanja še ne bo konec.

V želji, da bi pomagala državam članicam, da pridejo do opreme, ki jo potrebujejo, in da jim dajo na razpolago informacije za načrtovanje, je Mednarodna banka za obnovo in razvoj napravila nov načrt za pomoč državam, ki se bodo zadolžile pri njej.

Angleški atomski poskus v ZDA

WASHINGTON, 10. — Ameriški uradni krogi so prepričani, da bo vlada zahtevala pred ameriškim kongresom odobritev, da bi mogli izvesti angleški atomski poskus v ZDA. Obenem tudi zanikajo uradni krogi, da bi ZDA odbile angleško prošnjo s tem v zvezi.

Kot znano, so v avstralskih uradnih krogih pred kratkim zanikali vest, da bi ta poskus izvedli na poskusni bazi za raketne izstrelke v Woomeri.

Ložni SOS signali

WESTOVER FIELD, 10. — Ameriško letalstvo preiskuje, kdo je poslal SOS signale, za katere se zdi, da so lažni. Neko letalo naj bi namreč javilo, da je v nevarnosti na Severnem Atlantiku in se bo 10 mož posadke bombnika spustilo s padali. Signale so čuli na obeh straneh Atlantika. Takoj je prišlo do iskanja letal štirih držav za domnevno ponesrečenim bombnikom. Dvignila so se takoj ameriška, angleška, kanadska in islandska letala.

Poveljstvo v Washingtonu in predstavnik v Westover Fieldu sta mnenja, da so bili ti signali lažni, ker se je javilo edino letalo, ki je bilo na tem področju. SOS znake so slišali včeraj od 17.30 do 21.00. Letalo, ki naj bi bilo v nevarnosti, se je najprej označilo kot «B-29», nato pa kot «B-50», kar je že povzročilo prvi sum.

Mednarodni kongres za polete v vsemirje

LONDON, 10. — V Londonu se vrši drugi mednarodni kongres astronavtike, ki se ga udeležujejo znanstveniki iz Francije, Nemčije, Nizozemske, Italije, Španije, Združenih držav in iz drugih dežel. Na dnevnem redu je tudi razprava o načrtih za polet na luno in razaj. Britansko medplanetarno društvo, ki je organiziralo kongres, izjavlja, da bi lahko polet na luno s pilotom postal v 25 letih dejstvo, če bi posvetili temu načrtu toliko truda, kot so ga vložili v izdelovanje atomske bombe. Kongres razpravlja tudi o ustanovitvi mednarodne astronavtične zveze, ki bi združevala vsa društva, ki delujejo znanstveno na torišču poletov v vsemirje.

KINO

V TRSTU

Excelsior. 16.30: «Mušketirji zraku» S. M. Nally, G. Rus...
Fenice. 16.15: «Dvoličen svet» O'Brien, J. Dru.
Arcobaleno. 16.30: «Pustolovec iz New Orleansa» E. Flynn, M. Presle.
Astra Rojan. 17.00: «Vražja ...» John Carrol.
Alabarda. 16.00: «Pustolovščine Kapitana Blooda» L. Hayward, D. Brave.
Armonia. 15.30: «Vražja dediščina» A. Sheridan, J. Carson.
Azzurro. 16.00: «Skrajni ...» M. Oberon.
Belvedere. 16.00: «Sangaj ...tapci» Georg Raft.
Garibaldi. 15.00: «47, mrtvi ne govori» Totò, S. Pampanini.
Ideale. 16.30: «Zaročenka vile» ... Grable.
Impero. 17.00: «Vražja ...» Maria Felix.
Italia. 16.00: «Kaplarju so rekli plavolaske» J. Peter, R. Wilder.
Kino ob morju. Zapri.
Marconi. 16.00: «Velika priča...tev» J. Wayne, L. Day.
Massimo. 16.00: «Gianni in Pinotto med gojenkami».
Novo Cine. 16.00: «Indijska pesem» G. Russell, T. Bay.
Odeon. 15.30: «Noetova barka».
Radio. 16.00: «Zate sem ubil» ...
Savona. 16.00: «Čokoladni vojak» Nelson Eddy, R. Hewens.
Viale. 16.00: «Robinzon Crusoe» N. R. Buck, M. Clare.
Vittorio Veneto. 16.00: «Zlati lisjak» G. Cooper, L. Bacall.

POLETNI KINO:

Javni vrt. 20 in 22: «Veliki prvak».
F. Severo. 20 in 22: «V Karibskem morju».
Rojan. 19.45 in 21.45: «Grešnica z Južnega morja».
Brocchetta. 20.00: «Prepovedano sanje».
Ginnastica. 20.30: «Podzemlje ...» Francisca.
Vittoria. 20.30 in 22: «Totò ...» krožni dirki po Italiji».

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

TOREK 11.9.1951.

Poročila ob 7.00, 13.30, 19.30, 23.05 — 6.45 Jutranja glasba. 7.30, 12.00 Schubertove skladbe. 12.45 Ritmi in pesmi. 13.20 Glasbeni intermezzo. 13.45 Beethoven: Sonata v cis-molu. 14.00 Pisan spored slovenskih narodnih pesmi. 14.30 Od včeraj do danes. 14.35 Poje mezzosopranistka Olga Justina. 18.00 Dve koncertni uverturi. 18.15 Kulturni pregled. 18.30 Nekaj znanih valčkov. 19.00 Poročila v hrvaščini. 19.00 Za vsakogar nekaj. 20.00 Bellini: «Norma» - opera v 2. dejanjih. 22.15 Lahka in plesna glasba. 22.30 Glasba za lahko noč do 23.30.

SLOVENIJA

5.00 Jutranji pozdrav. 5.25 Igrajo godbe na pihala. 5.50 Jutranja telovadba. 6.15 Pisan glasbeni spored s plošč. 12.00 Pop orkestrov in ansambli. 12.40 Zabavna glasba. 13.00 V 60 minutah okoli sveta. 14.00 Z mikrofonom po življenja in dogodkov. 15.10 Zabavna glasba. 18.00 Želeli ste, poslušajte! 19.15 Klavirske skladbe Johannesa Brahmsa. 19.30 Literarni pregled. 19.40 Narodne pesmi pje Neržima Majda, na harmoniko spremlja August Stanko. 20.00 Simfonični koncert Radia Ljubljana. 22.30 Plesna glasba. Franz Schubert: Oktet v F-duru op. 166. Mendelssohn: Scherzo iz godalni oktet, op. 20.

TRST II.

7.30 Jutranja glasba do 8. 11.30 Za vsakega nekaj. 12.00 Glasbi svet. 12.10 Elgar: Enigma variacije, 12.37 Nekaj valčkov. 13.00 Glasba po željah. 17.30 Plesna glasba. 18.00 Glas Amerike. 19.00 Chopin: Koncert v c-molu. 19.30 Saint Saens: Havanaise. 19.45 Kitarska pripoveduje. 19.15 Richard Strauss: Don Juan. 19.33 Sibelius: Karneval v Parizu. 20.00 Pesmi ljubljene melodije. 20.30 Okoli sveta. 20.45 Vesela glasba. 21.00 Vzorj mladini. 21.30 Vieuxtemps: Koncert št. 5. 21.47 Iz operetnega sveta. 22.00 Koncert čellista Luja Golahovskega. 22.20 Zamejski zbori. 22.30 Čajkovski: Serenada v C-duru. 23.00 Lahka glasba. 23.35 Polnočna glasba.

TRST I.

11.30 Brilantna glasba. 12.00 Orkester melodij. 12.20 Pesmi. 13.25 Slavni glasovi. 14.10 Serenade Boschetti na klavirju. 18.00 Plesna glasba. 19.00 Lahki orkestri. 21.00 Prenos z beneškega festivala sodobne glasbe — koncu plesna glasba.

ŠPORTNI DNEVNIK

FONTANOT NEPOSREDNO ZA RUMENO MAJICO

ROČIČEVA ZMAGA DALA DIRKI NOV ČAR

Odlična vožnja mladega Ješiča - Po navdušujočem begu sam v Kopru - V sredo bodo vozili čez Trst

PORTOROŽ, 10. — *Prevozili smo, štiri etape ustvarili smo si o jugoslovanskem Touru mnenje. Našli smo na prašnih cestah favorite, odpravili s papirnatimi slavami.*

Rumena majica je že od prvega dne Marguiler. Čakamo na njegovo eksplozijo, a je ne dočakamo. Kljub slabotni postavi je žilav vozač, ki ga zlepa ne utrudiš. O tem bi vedel povedati več Fontanot, po našem favorit številka 2; danes je bil izvrstno razpoložen. Prvi drugo poletapo nam je dejal, da bo napadel. In je res. A kljub pomoči izvrstnih Apolloniev, Lončaričev ni uspel. Nasprotniki, posebno rumena majica, so bili enakovredni Siguenza nima sreče. Danes je zopet imel na kritičnem mestu defekt. Njegovo mesto je vseeno zavidno, kot ne potrebuje komentarja prvo mesto na nedeljski etapi. Ročič je zablestel danes. Njegov beg je bil podvig kolesarja velike vrednosti. Odlično vozi navkreber, pogumen v spustu, soliden v ravnini. Na Vršiču bo dokončno potrdil svojo kandidaturo.

Apollonio, Gardos, Ješič. Talenti, na katere je treba paziti. Stalna visoka mesta Apollonia, današnji beg Gardosa in podvig Ješiča (letnik 1933) so dejanja vredna vse pozornosti. Kdo ve, da ne bo iz njih izšel kolesar velikega formata? Talent imajo, ostalo naredi dobra volja. In te jim zaenkrat ne primanjkuje.

Na startu se je danes zjutraj prijavilo v Opatiji le še šestintrideset vozačev. Etape so težke in kaže, da se bo število preostalih v Zagrebu še znatno zmanjšalo. Današnja vožnja, dolga 204 km, je bila razdeljena na dve poletapi, ki sta se začeli in končali na nenavaden način: sreča je tokrat nagradila pogumne. Obakrat je zmagovalec dejal že pri prvem begu, takoj po startu, ko se je nam še zdel pospešen tempo le vnebopijoče zapravljanje energij.

Zapuščamo zadnje hiše Opatije, na čelu naenkrat nemir. Strain, Celesnik, Van Hoven, Guibora in Ročič so dobili nekaj metrov naskoka; skupina spi, razlika je tako z vsakim trenutkom večja.

Prvotni načrt bežečih je segal le do vabeče minute pribitka na vrhu Sv. Helene (534 m). Vzpetine podžegjo Ročiča in Francoza Guiboro, ki pa Jugoslovanovi akciji ne sledi dolgo: počasi ga v daljavi zajame v svoj objem prah.

Iz skupine sta se medtem oddelila tudi Bat in najmlajši od štirih bratov Ješičev — kolesarjev, ki je danes igral na obeh etapah naslovno vlogo.

Ročič vozi točno ob 8. uri 46 minut preko vrha Sv. Helene. 2. Ješič z 1 minuto 20 sekund zaostanka, 3. Bat po 2 minutah. Calcina je na vodstvu skupine petnajstih mož, med katerimi so tudi vsi favoriti. Distance v spustu ostanejo iste, le glavnina se je razcepila v mnoge skupine in skupinice, ki vsaka za sebe skuša prevariti slabo često.

Druga vzpetina proti Labinju (53. km) ne prinese sprememb, le mali Ješič s stisnjenimi zobmi izgublja teren centimeter za centimetrom. V Sv. Nedelji (44 km) je glavnina, pod taktirko Fontanota oddaljena že šest in pol minut. Tudi Mičiču se je zaželelo svobode; križari z minuto prednosti pred skupino. V Barbani (26 km do cilja) je skupina še v večjem zaostanku in prav tako na cilju.

Nekaj km pred ciljem Fontanot zbeži. Ničče ne odgovarja. Do cilja dobi tako naskok preko dveh minut, ki mu veljaj...

...cozom in Ročičem. Ako bi Fontanot bil obveščen o točnem stanju posameznikov, bi lahko odpotoval proti cilju mnogo prej. Težo je določati krivdo, ako ne sploh nemogoče. Vodstvo ima mnogo dela. Pomagati tekmovalcem pri defektih, streči z vodo. Vse to vzame ogromno časa. Vendar mora še vedno ostati dovolj za dirigiranje in obveščanje svojih mož. To je prvenstvena naloga vodje kolesarske ekipe.

Ob 14. uri start za drugi del potovanja Pula-Koper. Bila je javna tajnost, da bodo tu Tržačani naredili vse mogoče, da bi bila zmaga v njih rokah. Domači zvoniki vedno najbolj privlačujejo.

Izven mesta je bil oficialni start. Sodnik še ni dobro zamahnil, ko je Sellier že vstal v sedlu in s hitrim, pospešenim vrtenjem nog grabil kilometre. Čez nekaj časa ni bil več sam. Ješič Dragiša in Perne sta v medsebojnem sporazumu dohitela kolego. Vendar mirnega življenja nista imela. Za hrbtom je tandem Gardos in Ješič mlajši delovaj brezhibno. Zasledovanje je bilo divje in obenem [illegible] Mnogo [illegible] valca sta bila stalno v spotikljivi razdalji 50-60 metrov in naj sta vlekla kot obsojenca na prisilnem delu, vse zaman: Razdalja se ni zmanjšala, starejši Ješič bratu ni popustil. Skupina približno pol kilometra za vodečimi.

Navadno se s prepirom dvojice okoristi tretji. Današnja izjema je potrdila to pravilo. V medsebojnem boju trojice proti obema napol juniorjema je prisilila vozače na stalen oster tempo. Razlika se tako veča. Brzina nenavadno visoka. Končno se pri 15 km fanta vendar le priključita izkušenim. Med prvimi vlada sedaj sloga. V Sv. Lovrencu (km 40) je prva petorica z več kot štirimi minutami pred Francozom Guiboro. Iz skupine se je odločil tudi Ročič. Paziti mora na Ješiča, da mu ne odnese zmage etape.

Situacija se počasi čisti. Sellier zaradi defekta izpade iz konkurence, pri treh Jugoslovanih na vodstvu se opaža trudnost.

Točno ob 16. uri četvorica prestopi mejo Tržaškega ozemlja pri Porto Portone. Na griču so Buje. Kocka pada, a ne pade dokončno. Fontanot mora v borbo, v igri je njegovo drugo mesto.

Začela se je tako bitka na dveh poljih; v prvih vrstah Gardos s svojim enakomernim vzpenjanjem dobiva metre proti Ješiču in Pernetu (Starejši od Ješičev je bil že nekaj časa k.o.). V drugi skupini je Fontanot bežal, ne zbežal. Rumena majica, je mirno odvrnila vse napade.

Obe fronti v Piranu. Garlos je prodrl. Ob 5. uri in 2 min. noskoči kratko peklensko strmino nad Piranom; Perne in Ješič imata že 3 min. in 10 sekund zaostanka. Po 7. min. 30 sek. vsa skupina. Fontanot še enkrat poskuša z begom, a še vedno zaman. Odlični Francoz Siguenza je imel defekt, a je vseeno dohitel Fontanotovo skupino. Do cilja v Kopru sprememb ni bilo.

MITJA VOLCIC

VRSTNI RED NEDELJSKE POLETAPE NA KRONOMETER REKA - CRIKVENICA (36 km.)

1. Petrovič Veselin (Jug. I.) 1.03'02"; 2. Siguenza (Fr.) 1 ura 3'35"; 3. Dobbelaire (Belg.) 1 ura 4'22"; 4. **Apollonio (Trst) 1.05'06"**; 5. Marguiller (Belg.) 1.05'06"; **10. Gardos 1.05'57"; 13. Fontanot 1 ura 6'15"; 17. Lonzarič 1.07'27"; 34. Luglio 1.09'55".**

CRIKVENICA-OPATIJA (54 km)

1. Jesič Dragiša (Jug. II.) 1 ura 37'02"; 2. Van Bossel (Belg.) za 42"; 3. Van Hoven (Belg.); 4. Van Schill (Belg.); 5. Vidali (Jug. II.) 6. Marguiller (Belg.); 7. Siguenza (Fr.); 8. Lulik (Jug. I.); **9. Apollonio (Trst); 10. Lonzarič (Trst);** vsi s časom Van Hovena; **19 Fontanot 1.38'27"; 27. Luglio 1.38'27"; 27. Kuret 1.42'57"; 43. Gardos 1 ura 55'49"** vsi Trst.

LESTVICA OBEH GORNJIH POLETAP

1. Siguenza (Fr.) s časom 2 uri 41'19"; 2. Dobbelaire (Belg.) 2 uri 42'06"; 3. Petrovič (Jug. I.) 2.42'46"; **4. Apollonio (Trst) 2 uri 42'50"**; 5. Marguiller (Belg.) 2 uri 42'55"; 6. Van Bossel (Belg.) 2 uri 43'19"; **11. Fontanot (Trst) 2 uri 45'02"; 12. Lonzarič (Trst) 2.45'11".**

POLETAPA OPATIJA - PULJ (94 km)

1. Ročič (Jug. I.) 2.55'37"; 2. Ješič za 8'01"; 3. Mičič (Jug. II.) za 12'31"; 4. Bat (Jug. I.) za 12'43"; 5. Godnik za 12'47"; **6. Fontanot** za 13'04"; 7. Van Schill (Belg.) za 15'18"; Marguiller, Papillon, **Lonzarič, Gardos** - vsi s časom Van Schilla; **22. Kuret za 18'35"; 33. Apollonio 33'52"; 34. Luglio z istim časom.**

LESTVICA PO DANASNJIH OBEH POLETAPAH

1. Ročič Vid (Jug. I.) 6.38'23"; 2. Ješič (neod.) za 6'13"; **3. Gardos (Trst) za 8'47"; 4. Fontanot (Trst) za 13'04"**; 5. Marguiller; 6. Siguenza, 7. Petrovič - vsi za 15'18".

SPLOSNA LESTVICA PO DANASNJI ETAPI

1. Marguiller (Belg.) 19.05'55"; **2. Fontanot (Trst) za 7'28"**; 3. Ročič (Jug. I.) za 7'29"; 4. Siguenza (Fr.) za 8'03".

Prve tekme za kraški pokal

V nedeljo se je pričel nogometni turnir za drugi kraški pokal. Odigrali so tri tekme.

Ilirija je premagalo Zarjo s 4:1. Opčine drugi favorit za pokal, so gladko odpravile Sv. Križ s 6:0. V zadnji tekmi, med Kontovelom in Sesljanom, pa so se zadovoljili z mnogo manjšim, rekli bi običajnim rezultatom 1:0.

Ilirija s Proseka je odločno premagala bazoviško Zarjo. Zarja se ni mogla upirati tako močnemu nasprotniku. Bazovci imajo hitro moštvo, vendar manjka najvažnejše: ne zna izrabiti prilik in pred vrati nasprotnika je neodločno.

Sv. Križ je v nedeljo imel svoj krst. Njegovo moštvo je prvič nastopilo in je za pričetek še dovolj pokazalo. V nadaljnjem tekmovanju bo morda Sv. Križ boljši. Potreben je samo še tehnične priprave in predvsem mu manjka rutina in z njo tudi vzdržljivosti.

Opčine je predvsem podpiral Skerlavaj. Dobri so bili tudi Milič, ki je sam zabil tri gole, levo krilo Sosič Viktor in Sosič Ernest. Pri začetku igre je Sv. Križ pokazal precej odločnosti, vendar ni mogel prodreti. Njegov nasprotnik je bil vse preveč izkušen. Prav zadnji del igre, ko so Opčine popolnoma prevladovale na igrišču še enkrat potrjuje našo trditev, da mora Sv. Križ še veliko trenirati.

Sesljan je v tekmi s Kontovelom nastopil samo z desetimi možmi in med temi še z eno rezervo. Kljub temu, da si ni mogel delati iluzij, moremo ob končnem rezultatu ugotoviti, da je bila nedeljska tekma s Kontovelom, za Sesljan pravzaprav velik uspeh. Kontovel je v prvem polčasu prevladoval na igrišču, vendar ni uspel prodreti do Tognonovega svetišča. To je uspelo v četrti minuti drugega polčasa Stoki II. Reči pa moramo, da smo od Kontovela več pričakovali.

Rezultati italijanskega nogometnega prvenstva

Bologna - Legnano	1-0
Como - Torino	1-0
Inter - Triestina	5-1
Juventus - Spal	1-1
Lucchese - Atalanta	2-0
Milan - Novara	2-1
Palermo - Fiorentina	2-0
Pro Patria - Padova	2-2
Sampdoria - Lazio	4-0
Udinese - Napoli	1-1

Zmaga „Partizana" v Parizu s 66 točkami

PARIZ, 10. — Na včerajšnjem lahkoatletskem prvenstvu je zmagal Partizan s 86 točkami. Drugi je bil Pariz U. C. s 66, tretji Racing Club de France 64, četrti Stade Francais in Gallaratese (Milano) z 49 točkami.

Zanimivo je, da je Brnad skočil «samo» 6.98 m. Kot je bilo pričakovati, so odnesli prva mesta Djuraškovič, Segedin in Berec.

Rezultati so bili naslednji: **200 m:** 1. Goudeau 22"3; 2. Moretti 22"6. **800 m:** 1. Lacroi 1'54"3; 4. Fiori 1'55". **5000 m:** 1. Djuraškovič (Beograd) 15'4". **110 m zapreke:** 1. Brisson 15"; 2. Albanese 15"3. **3000 m steeple:** 1. Segedin (Beograd) 9'26". **Skok v daljavo:** 1. Brnad (Beograd) 6.98 m. **Skok s palico:** 1. Dušanović (Beograd) 3.90 m. **Disk:** Maissant 45.10 m. **Kladivo:** 1. Berec (Beograd) 50.65 m. **Štafeta 4 x 400:** 1. Partizan 3'17"8.

GOSPODIČNA MICI

NAPISAL FRAN MILČINSKI - FRIDOLIN ŽOLNA

50.

Smuk je zijal. Rabuza pa je v znak svojega začudenja udaril s ploskima rokama po mizi. «Da te strela ogrska!».

«Kaj in kako?» je lovil Smuk svoje preudarke. «Ali da moja ni Menartova? Kako da ni? Zakaj pa je v pismu zapisana za Menartovo, kaj in oné, v poročnih bukvah tudi? Hardun! — Pismo je plačano, poroka je plačana, procenta tudi. — Pa da je pismo neveljavno, kaj?»

Nad Rabuzo je prišlo takrat kakor razsvetljenje. Strmele so mu oči in usta in krilil je roke. «Smuk,» je vzkliknil, «čimbolj si neumen, večjo imaš srečo!» In je utemeljil to izjavo. «Pismo je veljavno, poročni spisek tudi in procentov ne dobiš nazaj, nič se ne boj, vse je pošteno v redu! Le to je drugače, da tvoja žena ni tista, ki jo imaš doma in ki grozi nad tabo kakor šmarni oblak in ti krade spred in vzad — nikoli mi ni bila všeč, revež si Smuk! — ampak tvoja žena je tale zraven tebe, krotka kakor jara kokoš! Ta je Micka Menartova, s to si poročen!»

Sipelj se je smejal in se bil po stegnih; vstal je in se odgugal na prag, če pride kdo mimo, da mu razloži najnovejšo burko.

Smuk je gledal predse, stresal glavo in si jo praskal, čisto jasna mu še ni bila zadeva. Gospodična je silno ogorčeno gledala Rabuzo in izjavljala, da je jako.... in sploh...

Rabuza pa je razvnet govoril vanjo: «Nič nikar se ga ne branite! Ni napačen dedec Smuk, če ga ne pogledate preblizu. In petičen je, denarja ima kakor hudič toče. —» Bodril je Smuka. «Smuk, krucmuc, turški cesar! Glej svojo baburo! Krščen Matiček, še poroke vama ne bo treba, ko sta že poročena: Kar domine pace, primi jo za tace, pa bo!»

Gospodična je vstala in si pogladila krilo «Huda sem!» je rekla in skušala prilagoditi poteze svojega lica označenemu razpoloženju, pa se ji ni posrečilo.

«Smuklja,» je klical Rabuza, «krščen Matevž, ne zapuščajte svojega dedca! Smuk, primi jo, drži jo!»

Stekla je skozi duri.

«Mati, počakajte, kam greste!» se je za njo razlegel glas Rabuzov.

Smukova je one dni v svoje iznenadenje opazila, da v njeni mali državi nekaj ni v redu. Za hrbtom in izza vogala je čula od kraja bolj redko, potem vedno češče godrnjanje, ugovore, grajo, glej ga: njen dobri Smuk se je pričenjal kujati in kopitati!

O, saj bi ji bilo prav, če bi se vzdramil iz prevelike brezbrižnosti in bi kos gospodarstva vzel z njenih ram na svoje. Toda vedi ga, kaj je prav za prav hotel.

Godel je okoli hiše, da je on gospodar, njega da je treba vprašati in on da bo ukazoval. Menil pa je, da je s tem vse opravljeno, kvečjemu če je še kot kaj ponagajal, odvezal junčka in izpustil prašiča in tako dokazal svojo oblast. Da se gospodar kaže v delu, tega dobri Smuk ni preudarjal, ker mu tak preudarek ni dišal.

Smukova se je čudila svojemu možu, takega ni bila vajena. Ko se je sam ogibal delu in navzlic prošnjam in opominom rajši slonel pri pijači, dosedaj vsaj drugih ni oviral pri delu: bil je le odveč! Zdaj pa je bil napoti! Ugibala je, kaj mu je, ali je bolan, ali ga ščuva Rabuza, tisti kajfež, ali ka-li. Spoznala je, da mora priti stvari do dna.

Bilo je v ponedeljek zjutraj.

Smukova je ravnala zajtrk, žgance in mleko za družino, kavo zase in za moža, dobri Smuk pa se je šele pripravljal, da vstane.

Prebil je bil to noč v hlevu in če ležišče ni bilo gosposko, je imelo zato lepo vrsto drugih lagodnosti. Prvič ni bilo treba v hlevu nikomur odgovora dajati odkod? obkorej? kakšen? — niti poslušati zbadljivih besed in ogabnih pridig. Drugič ni bilo treba sezuvati škornjev, kar včasi ni šala — baba sitna ga pa ni puščala obutega v posteljo. In tretjič recimo, da se mu je pripetilo in so ga prijele slabosti — bolnik je revež, bolniku ne smeš